

JMG

Examensarbete i medie- och
kommunikationsvetenskap

2011-01-11

Institutionen för
journalistik, medier och
kommunikation
www.jmg.gu.se

”Två sidor för Angered och en liten spalt”

En kvalitativ studie om ungdomars förhållningssätt till medier på
uppdrag av Sveriges Radio

Författare: Cecilia Pettersson, Maria Skoglund, Linn Warg
Handledare: Ingela Wadbring
Kursansvarig: Ingela Wadbring

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

Titel:	"Två sidor för Angered och en liten spalt" En kvalitativ studie om ungdomars förhållningssätt till medier på uppdrag av Sveriges Radio.
Författare:	Cecilia Pettersson, Maria Skoglund och Linn Warg
Kurs:	Examensarbete i medie- och kommunikationsvetenskap vid institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet.
Termin:	Höstterminen 2010
Handledare:	Ingela Wadbring
Uppdragsgivare:	Sveriges Radio Stockholm. Kontaktperson: Ingrid Östlund, Chef Publik & Omvärld.
Sidantal och ord:	62 sidor, exklusive bilagor. Totalt 19031 ord
Syfte:	Syftet är att studera individuella och strukturella faktorerens betydelse för ungas förhållningssätt till medier.
Metod och material:	En kvalitativ metod i form av fyra fokusgruppsintervjuer med totalt 18 ungdomar.
Huvudresultat:	Studien visar att både strukturella och individuella faktorer har betydelse för ungas förhållningssätt till medier. Det finns dock en likvärdig tillgång till medier oavsett social klass. Det kan däremot konstateras att klasstillhörighet har betydelse för användningen och värderingen av medier. Strukturella faktorer som kompisgäng, familjeförhållanden och boendeområden har betydelse för vad man tar del av. Föräldrar spelar en avgörande roll, då de överför sitt kulturella kapital och sina medievanor till sina barn. Här har även etniskt härkomst visat sig ha en betydande roll i ungdomarnas värdering av medier. Man värderar medier olika beroende på kulturell och historisk bakgrund. Samtidigt har individuella faktorer som intresse och behov betydelse för användning och värdering av medier och utbud. Har man ett personligt intresse för nyheter och information värderas det högre och man tar del av det i större utsträckning. Det framgår i studien att ungdomarnas värdering hänger ihop med vilka medier de använder i vardagen, då resultaten visar att ungdomarna ofta litar på de medier de använder mest.
Key words:	Individuell, strukturell, medier, användning, tillgång, värdering, social klass.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Liten inblick i Sveriges Radio	7
1.2 Begreppsdefinition	9
2. Tidigare forskning om medieanvändning	9
3. Teoretiska perspektiv	11
3.1 Klyftor och dess konsekvenser för demokratin	12
3.2 Formar samhällsstrukturerna mig?	13
3.3 Var bor du?	14
3.4 Jag bestämmer själv!	16
4. Syfte och frågeställningar	19
5. Metod	20
5.1 Fokusgrupper	21
5.2 Kompletterande enkät	21
5.3 Urval	22
5.4 Angered och centrum	22
5.5 Genomförande	23
6. Resultat och analys	24
6.1 Intervjugrupperna	24
6.2 Hur kan strukturella och individuella faktorer ha betydelse för ungas innehav av medier?	26
6.2.1 "Jag tvingas att lyssna på radio i bilen av pappa"	27
6.2.2 "...man kanske har bonde-TV liksom"	29
6.3 Hur kan strukturella och individuella faktorer ha betydelse för ungas användning av medier	31
6.3.1 "Det man känner igen sig i, väljer man att läsa eller lyssna på"	31
6.3.2 "...nyheter är bäst. Man hänger med i världen"	32
6.3.3 "...om det inte hade varit för mina föräldrar"	34
6.3.4 "Radions roll i medieanvändningen"	36

6.3.5 Informationsklyftor	38
6.4 Hur kan strukturella och individuella faktorer ha betydelse för ungas värdering av medier?	39
6.4.1 "Medier är sådant som påverkar människor och sådant som vi inte kan slippa undan"	39
6.4.2 "Ja, två sidor för Angered och en liten spalt"	41
6.4.3 "Vem bryr sig om vad Brad Pitt gör när han sover?"	44
6.4.4 "Om det är något jag litar mest på så är det TV:n"	47
6.4.5 "Paradise Hotel skäms jag över att jag kollar på"	49
7. Kvalitet och trovärdighet	51
8. Slutdiskussion	53
8.1 Information och underhållning	55
9. Början på någonting större	56
10. Referenser	58
Executive Summary	61
Bilaga 1: Intervjuguide.....	63
Bilaga 2: Enkät	65

1. Inledning

Idag är det nödvändigt att vara en del av mediasamhället. Det förväntas av oss att ha tillgång till dator och internet hemma och det går helt enkelt inte att komma undan vissa kostnader för teknik och medieinnehåll. Rolf van den Brink, journalist och mediekomentator, menar att den här utvecklingen kan leda till att klyftor uppstår mellan de som har råd och de som inte har råd. Han hävdar att orättvisorna leder till en icke jämlik tillgång till medier (Sveriges Radio, P1, Medierna, 2010-12-18).

På uppdrag av Sveriges Radio har vi ur ett användarfokuserat perspektiv benat ut hur ungdomar från olika sociala klasser i Göteborg tänker och agerar i sitt val av medieutbud. Det är en jämförande studie, där vi har undersökt ungdomar från Göteborgs ytterligheter i bostadsområden, för att se om det föreligger någon klasskillnad mellan dem. De områden vi har valt att fokusera på i undersökningen är Angered och centrum och de presenteras längre fram i uppsatsen.

Vi ska studera hur individen kontra samhällsstrukturer har betydelse för ungas tillgång, användning och värdering av medier. Med individuella faktorer menar vi individens förmåga att själv bestämma sin identitet och klasstillhörighet samt att vi människor väljer våra medier och medieinnehåll efter personliga intressen och behov. Med strukturella faktorer menar vi olika strukturer i samhället så som ekonomiska faktorer, yrke, utbildning, boendestrukturer, etnicitet samt kulturellt kapital - alla faktorer som kan förknippas med social klass.

Syftet är att studera individuella och strukturella faktorerens betydelse för ungas förhållningssätt till medier.

Avsikten med studien är inte att komma med konkreta lösningar till Sveriges Radio, utan att undersöka om det föreligger skillnader i medieanvändning på strukturell eller individuell nivå. Detta ska vara till hjälp för Sveriges Radio för att de ska veta på vilket plan de ska lägga sig i sin framtidsplanering och i sitt arbete för att nå en yngre publik.

Sveriges Radio har det största ansvaret för att ge radiolyssnarna ett varierat programutbud och mångfald i och med public service (Sundin, 2010:51). Public serviceidén handlar om att vara ett forum för offentliga diskussioner, behandla flera ämnen, belysa nyheter från flera perspektiv och även uppmuntra till debatt kring flera samhällsfrågor. Det innebär att SR har ett demokratiskt ansvar. Ovan nämnda aspekter är relevanta för den här studien då det ska studeras huruvida social klass har betydelse för ungas medieanvändning. SR har som uppgift att agera i samhällets tjänst och ha ett brett utbud för att tilltala hela svenska folket (www.sverigesradio.se, 2010-11-11). De vänder sig såväl till majoriteter som till minoriteter och har enligt Medieakademin stort förtroende hos svenska folket (Holmberg & Weibull, 2010:6).

I ett demokratiskt samhälle bör alla ha samma förutsättningar att ta del av samhällsinformation. Samtidigt som pressen läggs på medierna att tillgodose oss samhällsmedborgare med information, ställs det också höga krav på medborgarna att följa med i informationsflödet samt att vara källkritiska (Hvitfelt & Nygren, 2009:47-48). Samtidigt som man har möjlighet att utöka sitt kunskapsnät kan man också lätt välja bort kunskap framför annat medieutbud som exempelvis underhållning. Om information och kunskap väljs bort av vissa medborgare skapas informationsklyftor som kan bidra till minskat samhällsdeltagande. Likaså kan begränsad tillgång till ny teknik bidra till att utvecklingen går mot att en informationsunderklass växer fram (Ilshammar, 2009:280). Det ökade medieutbudet gör att människor tar del av olika medier och även olika slags information beroende på ekonomiska förutsättningar, social bakgrund och intressen, men även etnisk bakgrund, bostadsområde och ålder, vilket bidrar till att kunskapsklyftorna och klasskillnaderna i samhället växer. Det här påverkar också demokratin på lång sikt då de gemensamma referensramarna i samhället minskar (Hvitfelt & Nygren, 2009:24). Det sker alltså en polarisering, en uppdelning bland medborgarna, som en följd av det ökade medieutbudet. Polariseringsen innebär även att informationsklyftorna växer, då enbart de resursstarka har möjligheten att betala för viss information vilket påverkar de demokratiska processerna i samhället (Alström m.fl. 2001:11, 26).

”För att kunna vara en aktiv deltagare i ett demokratiskt samhälle är det emellertid viktigt att vara informerad om vad som händer såväl lokalt som nationellt och internationellt. Det handlar om politik, men det handlar också om andra frågor. Utan kunskap är ett deltagande i samhällslivet svårt” (Sternvik & Wadbring, 2010:168).

Medierna är den största källan till samhällsinformation och har därmed ett viktigt demokratiskt ansvar. Den här studien är av både vetenskaplig och samhällsrelevans då vi ska se på social klass och kunskapsklyftor ur ett demokratiskt perspektiv.

1.1 Liten inblick i Sveriges Radio

Även om inte vår studie primärt kommer att behandla radion som fenomen och användning hos ungdomar, kommer den ändå finnas med i studien. Vi vill här nedan ge en liten inblick i Sveriges Radios roll i mediasamhället, för att senare kunna koppla samman våra resultat och möjligen kunna uttrycka oss något om SR i framtidens medievärld. Vad är SR idag och hur kan det komma att förändras i framtiden?

Sveriges Radio är ett medieföretag som ingår i public service vars huvudprinciper är att vara oberoende av statliga och kommersiella intressen. De ska:

”...tillse att programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet” (Hadenius & Weibull, 2005:216).

Färre lyssnar på radio idag och bland de som lyssnar har tiden man ägnar åt radio minskat. En genomsnittlig dag 2009 lyssnade 21 procent av ungdomar mellan 15 och 24 år på Sveriges Radio, medan dubbelt så många lyssnade på privat lokalradio. 15 till 24 åringarna ägnade 54 minuter till radiolyssnande medan 132 minuter gick till internet och 89 minuter till TV (Mediebarometern, 2009:26, 41).

Radions funktion har också förändrats då radiolyssnandet har blivit mer musikfokuserat (Strid, 2008:375). Radion ses idag som ett sekundärmedium och används framförallt som ett bakgrundsmedium. I framtiden väntas vår mediekonsumtion öka ännu mer och på Sveriges Radio har det satsats på en framtidsutredning för att undersöka medieutvecklingen inför framtiden. I den utredningen lyfter man parallellkonsumtion som ett viktigt fenomen. Vi kommer i framtiden att syssla med multitasking, där vi i högre grad kommer att konsumera flera medier samtidigt (www.sverigesradio.se, *Framtidsutredningen*, 2010-11-23:28). Detta kan komma att få konsekvenser för traditionella medier som kan behöva förändras för att följa med i utvecklingen.

Sveriges Radio står inför en oviss framtid. De är i en process där en omstöpning kan vara aktuell för att skapa en framtidens radio och behålla lyssnarsiffror. I *Framtidsutredningen* har det undersökts hur olika faktorer påverkar mediemarknaden och utvecklingen. Att människor idag medverkar i medieutbudet genom att både vara sändare och mottagare av budskap, att ha tillgång till snabb teknik samt mer personligt medieinnehåll efter egna intressen, är faktorer som är viktiga att ta hänsyn till när man ser på framtiden (www.sverigesradio.se, *Framtidsutredningen*, 2010-11-10). Framtidsutredningen visar alltså att framtiden kräver förändringar.

”Kampen om människors tid hårdnar. När mer mediekonsumtion och mer information ska pressas in på samma tid får det olika konsekvenser.” (www.sverigesradio.se, *Framtidsutredningen*, 2010-11-10:28).

Konsekvenserna som nämns är bland annat att man börjar skumma medieutbudet mer, då man inte hinner med att kvalitetsläsa eller lyssna. En annan konsekvens är informationströtthet som kan bidra till att man väljer underhållning framför information. Man letar därför efter sammanfattningar av nyhetsflöden. Dessa konsekvenser blir viktiga för medierna att ta hänsyn till för att tillgodose användarna i framtiden. Det skulle kunna ske genom att se till ungas medievanor, vilket vi gör i vår studie. Ungdomar är en viktig målgrupp för Sveriges Radio och vi vill med den här studien belysa hur ungdomarna agerar och tänker i sitt medieval och i användningen av medier. Finns SR med på deras karta?

1.2 Begreppsdefinition

För att inte skapa missförstånd och frågetecken hos dig som läsare ska vi här förklara vad vi menar när vi använder vissa uttryck.

I vår undersökning kommer vi att undersöka *social klass* och se på *klasskillnader* utifrån *boendeområden*. När vi pratar om olika sociala klasser och klasskillnader utgår vi alltså ifrån Angered och centrum, de två boendeområden vi har undersökt. Detta kommer att förklaras mer i kapitlet *teoretiska perspektiv*.

Då vi pratar om *ungdomar och unga* menar vi studiens målgrupp, vilka är gymnasieungdomar mellan 15 och 19 år. Vi kan alltså genom vår studie inte uttala oss om några andra ålderskategorier inom begreppen ungdomar och unga. Vi kan heller inte uttala oss om några andra ungdomar i och utanför Göteborg, än de som deltar i undersökningen.

När vi tar upp *etnisk härkomst* syftar vi på personer som inte är födda i Sverige. Vi är medvetna om att de analyser vi gör angående vilken betydelse etnisk härkomst kan ha för klasskillnader i medievanor inte gäller för alla, då de som lever i Sverige men är födda i något annat land varierar ofantligt i kulturell och historisk bakgrund. Vi har valt att utgå ifrån Stigendals definition av begreppet etnicitet som förankrar begreppet i att människor skiljer sig åt i olika historiska bakgrunder (Stigendal, 1999:72).

När vi pratar om *föräldrar* menar vi vårdnadshavare, vilket alltså inte behöver vara biologiska föräldrar, då familjeförhållanden kan skilja sig mycket åt.

2. Tidigare forskning om medieanvändning

I Norden har idag 95 procent av alla ungdomar tillgång till internet i hemmet. Den åldersgrupp i Sverige som använder internet mest är den mellan 15 - 24 år. De använder ungefär sju timmar varje dag till medier och två av dessa läggs på internet, vilket Nordicom redovisar i sin årliga rapport Mediebarometern (Carlsson, 2010:9-10). Den här målgruppen, 15 - 24 åringar, är de som ser internet som en naturlig del i sin vardag. De

kommunicerar och interagerar, är både sändare och mottagare och har anammat en digital livsstil. Det är en generationsfråga, då den unga generationen ser konstant kommunikation som en självklarhet. Internet och nya medieformer ses som något naturligt då de har vuxit upp med det, medan det för den äldre generationen är något nytt som man måste lära sig. Ålder har stor betydelse för användandet av internet vilket kommer att få konsekvenser för medieanvändningen i stort i framtiden (Hast & Ossiansson, 2010:67-69). Det har även visat sig att unga är mer positiva till att ta del av nyheter och information via internet än äldre (Weibull, 2009:437). Förutom ålder finns det även en uppdelning i hur mycket man använder sig av internet beroende på social klass. Man använder internet i större utsträckning om man är yngre och välutbildad än om man är äldre och lågutbildad (Alström m.fl. 2001:25). Hela 89 procent av de högutbildade och endast 35 procent av de lågutbildade använder internet flera gånger i veckan (Holmberg & Weibull, 2009:57). Trots att det är vanligt att ha tillgång till dator och internet i hemmet, så finns det alltså tydliga klasskillnader i tillgång och i användning (Bergström, 2010:172). Tidigare forskning från Dagspresskollegiet har även visat att förtroendet för olika medier skiljer sig åt mellan olika grupper i samhället. Högutbildade och politiskt intresserade värderar public servicemedierna högst medan lågutbildade och politiskt ointresserade värderar privatmarknaden och underhållningsmedier högre (Weibull, 2009:437).

I takt med det ökade utbudet har medierna gått mot en individualisering och blivit mer och mer personliga och för traditionella medier har detta lett till mer specialinriktade kanaler. Förändringarna har också lett till att de traditionella medierna har fått nya roller i vår vardag. Enligt Sveriges Radios egna framtidsutsikter tror man att de traditionella medierna kommer att hamna i skymundan av de nya.

”En annan konsekvens är att vi blir informationströtta och övergår till passiv och tillbakalutad mediekonsumtion. Traditionellt har radion haft en stark roll här, som ett praktiskt medium som kan användas parallellt med annat. Men även flödeskonsumtionen håller på att förändra karaktär. Den flyttar mer och mer till nätet samtidigt som tv utvecklas till att bli mer av ett bakgrundsmedium. Trenden syns tydligt bland unga, som använder tv:n för

tillbakalutad bekväm konsumtion, ofta parallellt med annat.”
(www.sverigesradio.se, *Framtidsutredningen*, 2010-11-19:28).

Det finns ett samband mellan de medier vi använder oss av i vardagen och de vi känner mest förtroende för. Det har även visat sig att vi förknippar förtroende för medier med nyheter och fakta. Nyheter värderas ofta högre än underhållning då det anses viktigare (Weibull, 2009:440). Vi ska i vår studie se om dessa samband även föreligger hos ungdomar och hur värdering av medier kan skilja sig åt mellan sociala klasser och individer.

3. Teoretiska perspektiv

Medieanvändning kan analyseras både på individnivå och på strukturell nivå. Teorin *uses and gratifications* beskriver individperspektivet där vi som publik och konsument väljer våra medier efter personliga intressen och behov. Teorin belyser även ett strukturperspektiv då samhällsstrukturer ofta sätter ramar för vilka medier och medieinnehåll man som individ kan välja. Det finns forskare som menar att vi idag själva bestämmer över våra liv och identiteter samt själva väljer vilken grupp och klass vi tillhör. Vi lever i ett individualiserat samhälle, som kräver mer ansvar av samhällsmedborgaren (McQuail, 2005). Utifrån teorier om klass diskuteras däremot medieanvändningen på en strukturell nivå, där ekonomiska, kulturella och sociala förutsättningar kan ha betydelse. Forskarna som menar att orättvisor i samhället inte ligger på individnivå menar istället att klasskillnader har sin grund i människors olika försörjning. Skillnader i livsvillkor har alltså att göra med att vi har olika möjligheter till arbeten, som genererar olika lön och i sin tur till att vi får olika valmöjligheter. Det är därmed de strukturella faktorerna som får betydelse för klass (Oskarson m.fl. 2010:7-8).

Det finns å ena sidan ett synsätt där det är människan som skapar samhället och människan som styr och ligger bakom alla förändringar och drivkrafter i samhället. Det förutsätter att människan har en vilja att förändra och påverka och har ett samhällsansvar. Å andra sidan finns ett synsätt där det är samhällets strukturer som skapar människan. Det är istället samhället som styr människans utveckling. Man måste i första hand se till samhällets

strukturer och förhållanden och i andra hand se till människan (Stigendal, 1999:38-41). Vår undersökning ska försöka finna svar på hur ungas medieanvändning speglas av individuella och personliga behov samt hur den samhällsstruktur de lever i har betydelse och inverkar på deras val av medier. Nedan ger vi en inblick i både teorin om klassbegreppet samt till teorin uses and gratifications.

3.1 Klyftor och dess konsekvenser för demokratin

Om mediernas och internets utveckling leder till ett mer demokratiskt samhälle där vi blir mer delaktiga och engagerade samhällsmedborgare, vet vi inte. Vi vet heller inte om utvecklingen innebär att vi blir passiva medborgare som faller för underhållning och där demokratin och samhället kommer bli mer kontrollerat och styrt (Ilshammar, 2009:288-289). Då vi har tillgång till fri information dygnet runt från flera källor, måste vi som konsumenter och medborgare skilja underhållning från information och värdera vad som är viktigt för oss. Om inte alla behärskar källkritik kan kunskapsklyftor skapas, vilket resulterar i ett hot mot demokratin (Hvitfelt, 2009:47-48). Mira Öhlin skriver i sin magisteruppsats om klassresenärer, att det finns en fara med att lägga fokus och bestämmande på individen. När man säger att individen har all makt glömmes man bort strukturernas inverkan på samhällsproblem som klassklyftor och lägger över för mycket ansvar på individen (Öhlin, 2005:7). Även Sternvik och Wadbring menar att klyftorna i samhället kommer att öka ytterligare, då utvecklingen går mot att intresset för nyheter minskar bland unga. Långt ifrån alla kommer att vara informerade och delaktiga i samhällsdebatten vilket resulterar i en fara för det demokratiska samhället. Varför nyhetsintresset har minskat bottnar i flera orsaker som att det saknas tid och intresse, att det inte berör individen eller att det är för kostsamt för vissa grupper i samhället (Sternvik & Wadbring, 2010:168).

Hvitfelt menar att mediernas fara för demokratin snarare ligger i människors intressen att välja underhållning framför fakta och information, än i ekonomiska faktorer. Han menar att majoriteten av svenskarna har möjlighet att införskaffa den teknik de är i behov av samt är intresserade av. Han menar att det idag finns en massmarknad för medieteknik och att det

därmed finns ett stort prismässigt spann där ekonomiska förutsättningar inte behöver vara något hinder för tillgången till medier (Hvitfelt, 2009:52-53). I vår undersökning kommer vi att se närmare på ungdomars nyhetsvanor samt se till hur de värderar nyheter och information kontra underhållning. Vi kommer även att se om tillgången till teknik skiljer sig åt i de olika sociala klasserna.

3.2 Formar samhällsstrukturen mig?

När man inom sociologin beskriver orättvisor och klyftor i samhället pratar man om social stratifikation. Anthony Giddens har diskuterat begreppen stratifikation och klass och menar att individers klasspositioner inte ska bestämmas bara utifrån ekonomi och yrke som man traditionellt har gjort, utan även utifrån faktorer som livsstil och konsumtionsmönster. Olika faktorer som berör vår konsumtion har fått en allt viktigare del i vardagen. Vår identitet skapas exempelvis genom vilka kläder man bär, vad man gör på sin fritid, vad man äter och även hur man uttrycker sig språkligt. Härtill kan man också diskutera huruvida identiteten och mediekonsumtionen influeras av vilken social klass man tillhör. Människor med lika klasstillhörighet formar en slags gemenskap genom synen på sig själva, de skapar en gemensam identitet. Beroende på vilka ramar och erfarenheter vi har väger vi in olika betydelser när vi både väljer medier och tolkar dess budskap (Giddens, 2007:262, 277-278). Det innebär att människor från samma sociala bakgrund kan ha gemensamma egenskaper, liknande förväntningar och behov. Det betyder också att om människor har liknande behov och förväntningar så kommer de söka ett likartat utbud i medierna (McQuail, 1997:71). Klassindelningar ligger alltså till grund för hur individen tolkar mediebudskap. Individers likartade livsstilar och smak formar dem till en enhetlig målgrupp som gör dem till en gemensam mottagare av medieinnehåll (Bourdieu, 1993:298). Bo Reimer, professor i Malmö, har nått resultat i sin avhandling som visar att kulturella och sociala strukturer är det som styr vår medieanvändning, trots att vi lever i ett individualiserat samhälle (Öhlin, 2005:14).

Den franske sociologen Pierre Bourdieu menar likt Giddens att livsstil är en viktig faktor för social klass. Bourdieu anser att det finns fyra former av

kapital: ekonomiskt, kulturellt, socialt och symboliskt. De fyra formerna av kapital har betydelse för var man befinner sig i det sociala rummet, det vill säga vilken klasstillhörighet man har. Desto högre kapital man har desto högre upp befinner man sig i klasshierarkin. Människors kapitalinnehav kan förändras och påverkas av faktorer som utbildning, yrke, bostadsort och ålder (Bourdieu, 1993:269-270). Bourdieu menar att utöver ekonomiska tillgångar kan människor även skilja sig åt genom livsstil i form av kulturellt kapital, som utbildning och fritidssysslor, vilket har betydelse för klassamhället. Dock kan man inte undgå att det är de ekonomiska faktorerna som spelar en stor roll för sociala klyftor. Det är oftast inte individens aktiva val som gör att man har mindre förutsättningar socialt och materiellt utan det handlar snarare om samhällsstrukturer som ekonomi och arbetsmarknad (Giddens, 2007:279). Det finns forskare som menar att livsstil är beroende av vår sociala klasstillhörighet. Klasstillhörigheten påverkar våra fritidsvanor och skapar en livsstil. Det finns även mönster i vad man är intresserad av. Vissa vanor och beteenden hänger ihop. I högre socialt rankade grupper är det vanligare att man tar del av så kallad finkultur, alltså kultur med högre anseende som teater och museer. Om man besöker museer, är sannolikheten hög att man även går på teater (Öhlin, 2005:14).

3.3 Var bor du?

I undersökningen kommer begreppet klass att användas och för att göra det mätbart i en empirisk undersökning kommer vi att använda boendeområde som en operationalisering av begreppet klass (Giddens, 2007:264). Nedan diskuterar vi samhällsklyftor och befäster kortfattat hur boendeområde kan vara en klassfråga.

En del av de klassklyftor som uppstår i det nya informationssamhället beror på boendesegregation. Beroende på var man bor har man olika förutsättningar att ta del av olika medier och därmed olika möjligheter att medverka i de demokratiska processerna (Hvitfelt & Nygren, 2009:24). Boendesegregation finns i de flesta städer och handlar om ekonomiska och sociala förutsättningar. Idag är det vanligt att det också handlar om etnicitet och klass, där även arbetsmarknad är en påverkande faktor. Ofta samlas

hushåll som har mindre ekonomiska och sociala förutsättningar i områden som är mindre attraktiva på bostadsmarknaden (Wadbring, 2005:164). Olika områden är olika resursstarka både ekonomiskt och kulturellt och beroende på vilket område man bor i, skapas olika möjligheter och förväntningar, vilket även får konsekvenser för hur man konsumerar medier (Wadbring, 2005:170-174).

Även Bourdieu har skrivit om att kulturellt kapital kan påverkas av geografiskt avstånd. När man ska undersöka klass och människors sociala tillgångar måste man ha i beräkning var människor bor då det inverkar på tillgången till kulturellt, men även ekonomiskt kapital. Om man bor längre ifrån stadskärnan har man ett längre avstånd till visst kulturellt kapital samt till socialt kapital. Även det ekonomiska kapitalet kan på landsbygden och i förorter vara begränsat i form av yrken och löner (Bourdieu, 1993:283-284). Stigendal menar likt Bourdieu att boendesegregation uppstår när sociala uppdelningar mellan människor sammanfaller med geografiska skillnader. När olika sociala förhållanden råder i olika geografiska områden skapas motpoler som klassas som segregation. Segregation uttrycks ofta genom boendeområde, men kan även handla om yrke och skola (Stigendal, 1999:28-29).

För oss blir det aktuellt att se till de här teorierna om hur bostadsområden skapar olika förutsättningar, då vi ska undersöka klass genom att intervjua unga från olika bostadsområden i Göteborg. Boendeområden ger olika möjligheter för människor att delta i de samhälleliga processerna, allt från att läsa morgontidningen till att rösta i de politiska valen (Wadbring, 2005:165). Det finns klasskillnader på individnivå såväl som på gruppnivå inom bostadsmarknaden, då både den enskilde individen och hela grupper kan missgynnas eller uteslutas. I mindre attraktiva bostadsområden kan samhällsservicen i form av skolor, affärer, bibliotek och vårdcentraler vara begränsat. Arbetsmarknaden är också begränsad i vissa områden. Mindre attraktiva områden kan därmed präglas av arbetslöshet och låginkomsttagare. Det kan leda till att klimatet i dessa områden blir hårt och mindre trivsamt, vilket kan bidra till att många flyttar därifrån när de får möjlighet (Giddens, 2007:302-303).

Giddens skriver om social uteslutning vilket kan ske beroende på vilket område man bor i då olika bostadsområden har olika möjligheter. Uteslutning i samhället kan leda till ökade klyftor mellan människor. Social uteslutning kan ske på individnivå och handlar då om att människor själva väljer att stänga sig ute från samhällsdeltagande, exempelvis genom att inte gå och rösta i de politiska valen eller att inte slutföra en utbildning. Social uteslutning kan också ske på en strukturell nivå då andra faktorer som man inte själv styr över, kan bidra till uteslutning. Människor kan exempelvis uteslutas från arbetsmarknaden genom att avskedas eller inte få anställning. Då arbete ger människor ekonomiskt kapital men också är en social faktor kan uteslutning från arbetsmarknaden leda till ekonomisk kris och brist på sociala relationer. Att uteslutas från sociala relationer kan också bero på att man blir utfrysad från gemenskap, att man inte har möjlighet att delta i vissa aktiviteter beroende på tidsbrist, geografiskt avstånd eller beroende på bristande samhällsengagemang (Giddens, 2007:301-302). Enligt Bourdieu är socialt kapital i form av vänner och familj som inger bekräftelse och trygghet, en viktig del i klassamhället (Giddens, 2007:278-279). De ovan beskrivna strukturella orättvisor benämns som social stratifikation, vilket skapar samhällsklyftor mellan individer och grupper.

3.4 Jag bestämmer själv!

Klass spelar fortfarande roll i vårt samhälle, även om vi idag inte är låsta vid en klass. Utvecklingen har lett till ett klassamhälle som mer bygger på att det är individernas kunskap, skicklighet och meriter som bestämmer hur ordningen i samhället ser ut snarare än enbart faktorer som yrke och ekonomiska resurser. Idag kan man i större utsträckning förflytta sig uppåt i klasshierarkin genom exempelvis skola och utbildning, tillgång till arbete och karriärsklättring (Giddens, 2007:287).

Det finns forskningsteorier som menar på att samhällsklyftorna ökar i och med det informationssamhälle som utvecklats. Mer och mer ansvar läggs på konsumenterna och individen, internet kräver läskunnighet samt att man som läsare måste sälla bland all information. Det blir en fråga om kompetens, som kan bidra till ett kunskapsgap mellan informationsstarka

och informationssvaga grupper, där möjlighet till kunskapsutveckling är begränsat till vissa samhällsgrupper. Internationella studier visar på att internet bidrar till klyftor snarare än att ge alla människor samma möjligheter, vilket gör att det blir en klassfråga (Bergström, 2010:169-170).

I vår undersökning kommer vi att vilja besvara hur ungdomar använder medier och om det kan finnas strukturella eller individuella skillnader som har betydelse för medieanvändningen. Teorin *uses and gratifications* grundar sig i användarstudier, där individen väljer sitt medieutbud och blir därav en teori att ta avstamp i för vår undersökning, när vi ska se till individuella faktorer. Teorin utgår från vad människan har för behov. Lazarsfeld och Katz är två forskare på området som menar att behov av information, social tillhörighet i form av identitetsskapande och självbekräftelse ligger till grund för vilka medier man väljer (Gripsrud, 2006:76).

Denis McQuail är en annan forskare inom *uses and gratifications* och han menar att grundfrågan är: "Varför använder vi medier och till vad?" (McQuail, 2008:424). Han beskriver det som att människor har olika förväntningar och behov att stilla och att det bidrar till vad man tar del av i medier. Man väljer medier utifrån intresse och har ofta känslomässiga motiv till vad man väljer för medieinnehåll. McQuail säger i sin bok *Audience analysis* (1997) att människor har medierelaterade behov som bildas både i personliga, individuella och sociala sammanhang och detta uttrycks i form av olika typer av motiv om varför man väljer viss typ av media (McQuail, 1997:70-71). McQuail hävdar att man vill hitta faktorer att identifiera sig med och i vissa fall också använda medier för att fly från verkligheten och undkomma sina egna tankar och problem (McQuail, 2008:425). Man vill ha avledning, komma undan vardagen och dess problem, samt känna igen sig i medieinnehållet och få en personlig relation till det man ser eller läser. Man använder också media för att ta del av nyheter och få en överblick av omvärlden för att veta vad som händer runt omkring.

Unga vill på samma sätt som McQuail beskrev de vuxnas motiv till medieanvändning, ta del av det som berör dem känslomässigt. Unga har ett

behov av att få information och tillfredställelse både intellektuellt och underhållningsmässigt. Det finns både sociala och ickesociala behov för ungas medieanvändning. Man vill känna igen sig och skapa en identitet samtidigt som man kan ha ett behov av att fly från verkligheten, slappna av och få vara ifred (McQuail, 1997:72). McQuail beskriver hur vi väljer att vår medieanvändning ska se ut. Han menar att vi har grundläggande mänskliga behov eller krav som han benämner som problem. De här problemen skapar ett behov av att söka efter möjliga lösningar. Behoven bildas både i personliga, individuella och sociala sammanhang, vilket skapar olika motiv för medieanvändning. Motiven leder till att vi väljer olika kanaler inom media och kan därmed tillfredställa våra behov. En betydande faktor i valet av mediekanal är att personligt intresse går före estetiska och kulturella faktorer. Man väljer det man själv tycker om och vill ta del av (McQuail, 1997:70-71).

Att användandet av medier präglas av identitetsskapande och igenkänning är något som är förenande hos många forskare. Enligt forskaren Kozinets finns det två grundläggande anledningar till att unga interagerar på internet, vilka liknar McQuails motiv. Den ena faktorn är att stärka sin egen självbild och den andra för att knyta sociala band (Kozinets, 2010:29). Genom att vara aktiva på nätet får de bekräftelse och skapar ett personligt varumärke. För ungdomar handlar det om att vara med, genom delaktighet bli någon då man syns och hörs (Hast & Ossiansson, 2010:68). Om man tittar på tidigare forskning inom sociala medier så har det även där konstaterats att det handlar om identitetsskapande. Dels på det individuella planet och dels i en större gemenskap. De olika forum och communities som finns ger en möjlighet att skapa sin egen och i vissa fall en ny identitet. Användaren kan själv bestämma hur hon/han vill framstå (Wiik, 2010:85-86). Den nya tekniken och de sociala medierna har gett utrymme för att skapa en bild av oss själva som vi vill bli uppfattade av andra, genom bilder, personliga texter och andras kommentarer om oss (Hast & Ossiansson, 2010:71).

Det finns alltså olika sätt att se på vad som har betydelse för vårt förhållningssätt till tillgång, användning och värdering av medier. Man kan se till både strukturella och individuella faktorerers inverkan, vilket har

beskrivits tidigare. Dock kan gränserna vara lite luddiga och man kan tycka att de olika teorierna flyter ihop. Genom våra resultat och i vår analys ska vi dock försöka bena ut hur det ser ut bland ungdomar och deras förhållningssätt till medier. Är det individuella eller strukturella faktorer som har betydelse? Eller båda delar?

4. Syfte och frågeställningar

Syftet är att studera individuella och strukturella faktorer betydelse för ungas förhållningssätt till medier.

Å ena sidan kan man se på skillnader i tillgång, användning och värdering av medier på en individuell nivå. Att vi själva bestämmer vår identitet och klasstillhörighet samt att vi väljer våra medier och medieinnehåll efter personliga intressen och behov.

Å andra sidan kan man se på skillnader i tillgång, användning och värdering av medier på en strukturell nivå. Att klasskillnader som grundar sig i ekonomiska, sociala och kulturella faktorer har betydelse för vår medieanvändning.

Frågeställning 1: Hur kan strukturella och individuella faktorer ha betydelse för ungas tillgång till medier?

Den här frågeställningen syftar till att se på ungas tillgång till medier. Det är en grundläggande frågeställning som ger en allmän bild av hur ekonomiska och kulturella faktorer skulle kunna spela in på vad man har tillgång till.

Den här frågeställningen kommer inte att generera i samma mängd analysmaterial som de övriga två, men är ändå viktig att se på när man ser på social klass och vilka skillnader som kan finnas.

Frågeställning 2: Hur kan strukturella och individuella faktorer ha betydelse för ungas användning av medier?

Den här frågeställningen ska bena ut om personliga val eller samhällsstrukturer har betydelse för användningen av medier, samt hur dessa samverkar. Vi ska diskutera föräldrars och vänners betydelse, samt hur kulturellt och socialt kapital inverkar på medieanvändningen. Då

användning ofta är en följd av värdering och värdering kan vara en följd av användning kommer frågeställning två och tre att beröra liknande resonemang.

Frågeställning 3: *Hur kan strukturella och individuella faktorer ha betydelse för ungas värdering av medier?*

Med den här frågeställningen vill vi besvara hur unga värderar medier. Vi vill se på om olika medier har olika status och om värderingarna skiljer sig åt i olika sociala klasser. Vi ska se till tillit och förtroende för medierna. Vi kommer även att diskutera begrepp som finkultur och om det skiljer sig åt i olika klasser. Då vi anser att användning och värdering ofta går hand i hand kommer en del av det som tagits upp i användningen även tas upp här.

5. Metod

Det finns i dagsläget mycket forskning av det kvantitativa slaget som kartlägger ungas medieanvändning. Den här studien ska därför mer djupgående i form av en kvalitativ metod undersöka hur ungdomar tänker och agerar i sitt val av medier och dess utbud. Kvalitativ metod lämpar sig bäst för undersökningar där människor ska studeras i sociala sammanhang, där människor betraktas som medlemmar i sociala grupper (Kvale & Brinkmann, 2009:326). Vi har använt oss av fokusgrupper, då det är den metod vi ansåg bäst lämpad för ungdomar och vårt syfte. Fokusgrupper är en forskningsmetod som kan användas för att få fram människors tankar, uppfattningar, attityder, åsikter och argumentationer på ett bra sätt (Wibeck, 2008:20). Metoden innebär att man studerar ett ämne genom en gruppdiskussion och gav i vår studie utrymme för personliga åsikter och tankar om hur man använder medier och vilken funktion de fyller (Kvale & Brinkmann, 2009:166). En reflektion är att fokusgrupperna å ena sidan skapade en bra och intressant diskussion då ungdomarna hjälptes åt att få med alla i samtalet. Å andra sidan hämmade det vissa av de tystare ungdomarna då det fanns dominanta personer som tog över diskussionen i några av grupperna. För oss som diskussionsledare var det svårt att få alla att delta och uttala sig i alla frågor.

5.1 Fokusgrupper

Det ultimata med fokusgruppsdiskussioner är att ha ostrukturerade gruppintervjuer där man som diskussionsledare kan hålla sig i bakgrunden och låta deltagarna diskutera ämnet fritt. Vår målgrupp behövde dock lite mer styrning i sina diskussioner. Det var därför mer rimligt att redan från början inrikta sig mot en strukturerad fokusgruppsdiskussion, som innebar att vi som diskussionsledare ställde fler frågor och var med i diskussionen på ett mer aktivt sätt (Wibeck, 2008:45-48). Wibeck diskuterar i sin bok att vissa saker är så självklara att man inte har reflekterat över dem, vilket kan bidra till en mer ytlig diskussion (Wibeck, 2008:41). Detta kan ha påverkat vårt resultat då vi märkte att vissa ungdomar inte reflekterat över sin medieanvändning och varför de agerar som de gör, vilket kan bero på att medier är en naturlig del av deras vardag. De är uppvuxna med medier och här kan även social klass spela in. För ungdomar från en mer välbärgad familj kan flera medier vara en naturlig och självklar del i hemmet, medan de inte behöver vara en lika självklar del i andra hushåll. Diskussionerna fokuserade på ungas förhållningssätt till medier ur ett brett perspektiv och gav en helhetsbild av ämnet. En intervjuguide arbetades fram utefter Wibecks teorier om att utföra forskningsstudier genom fokusgruppsintervjuer (Wibeck, 2008), se intervjuguiden, bilaga 1.

5.2 Kompletterande enkät

Studiens huvudsakliga metod är kvalitativ i form av fokusgruppsintervjuer. Dock valde vi att kombinera den metoden med en mindre kvantitativ studie i form av enkäter som delades ut till deltagarna efter intervjuerna. Den innehöll enkla frågor om de ungas tillgång till medier och användning för att ge oss en fylligare bakgrund. Det kan vara en fördel att kombinera en kvalitativ metod med en kvantitativ för att följa upp något i en intervju eller för att undersöka något närmare (Eliasson, 2010:30). Enkäten täckte in frågor som vi inte ville ägna någon längre tid åt i intervjuerna. Syftet med enkäten var även att deltagarna skulle kunna svara sanningsenligt utan att behöva skämmas inför varandra om det skulle finnas några olikheter i tillgångarna av medier eller i användningen av dem. Se enkäten, bilaga 2.

5.3 Urval

Målgruppen för studien är gymnasieungdomar i Göteborg, de är i åldrarna 15-19 år. Det är en intressant målgrupp att undersöka då de är på väg att bli vuxna och de i större utsträckning själva styr sina val av medier och utbud. De kan i den åldern också ha utvecklat en större medvetenhet i sin medieanvändning. Samtidigt är självständighet i medieval ingen självklarhet, då det kan skilja mycket mellan 15 och 19- åringar, samt att mognad inom de här åldrarna kan variera. Många bor kvar hemma där föräldrar och gamla vanor kan ha betydelse, samt att många kan influeras av gruppträck och rådande normer. Målgruppen är även spännande då den tillhör den så kallade gratisgenerationen. En generation som vuxit upp med internet och genom att betala för sitt bredband får gratis tillgång till information, musik, TV, nyheter och nöje och betraktar internet som en naturlig del av vardagen (Hast & Ossiansson, 2010:69). Kan tillgången till gratis information påverka ungdomars syn på och användning av medier? Det blir intressant att se på detta ur ett klassperspektiv då det går att konstatera att den geografiska omgivningen har betydelse för hur vi lever våra liv och hur vi agerar. Vi har utifrån bostadsområde olika förutsättningar, möjligheter och begränsningar, vilket också kan påverka hur vi använder medier (Bergström m.fl. 2005:170-174).

5.4 Angered och centrum

Vi valde att jämföra Göteborgs ytterligheter i bostadsområden för att se hur social klass har betydelse för ungas medieanvändning. Därför valde vi Angeredsgymnasiet i stadsdelen Angered, 13 kilometer utanför centrala Göteborg samt Schillerska gymnasiet beläget i Vasastan i centrala Göteborg. För att ge en inblick i skillnaderna mellan dessa bostadsområden har vi tagit fram siffror på faktorer som kan ha betydelse för social klass. I Angered har endast 13 procent en eftergymnasial utbildning på tre år eller mer. I centrum är det 46 procent med samma utbildning. I centrum bor det 4 procent arbetslösa medan det i Angered är tre gånger så många. Jämför man antal invånare med utländsk härkomst så har centrum endast 17 procent och Angered hela 50 procent (www.goteborg.se, Göteborgsbladet, 2010-12-08:4, 7). Det här är faktorer som speglar både det ekonomiska och kulturella kapitalet hos invånarna. Om man ser till arbetslöshet är det fler

invånare i Angered som inte har lika stort ekonomiskt kapital som invånarna i centrum. Då de arbetslösa invånarna inte har ett stort ekonomiskt kapital kan det vara svårt för dem att bo i centrum och de får därför bo i områden utanför stadskärnan.

I och med att vi har valt att använda oss av två olika områden i Göteborg för att studera social klass, kan man hävda att vårt urval utgår ifrån extremfall. Områdena är valda då vi anser att de ligger på olika nivåer på den sociala rangskalan som Giddens pratar om och att det därför finns stor chans att se klasskillnader mellan dessa områden (Giddens, 2007:255). Man kan också säga att det är ett typfallsurval, då vi på förhand har bestämt vissa kriterier för att vårt urval ska stämma överens med studiens syfte, att studera strukturella och individuella faktorerers betydelse för ungas förhållningssätt till medier. Då social klass är relevant att ta hänsyn till, valde vi skolor efter ytterligheter i bostadsområden. Intervjupersonerna var hemmahörande i olika klassbetingade områden för att öka studiens giltighet (Esaiasson m.fl. 2005:209-210).

Vi är medvetna om att då det är gymnasieskolor vi ska undersöka kan eleverna komma från olika bostadsområden eftersom många väljer att söka skola efter inriktning och intresse. Under intervjuerna tog vi dock reda på var intervjupersonerna var hemmahörande och har analyserat svaren med hänsyn till det.

5.5 Genomförande

På varje skola genomfördes två gruppintervjuer, vilket resulterade i fyra intervjuer med totalt 18 ungdomar. Urvalet av intervjupersoner skilde sig åt mellan de olika skolorna. Då det överlag var svårt att få in en fot i skolorna var vi tvungna att anpassa vårt urval till skolornas policys. På Angeredsgymnasiet skedde urvalet genom slumpmässigt utvalda elever som hade intresse och tid att ställa upp. Fördelen med det var att vi fick två homogena grupper då de redan innan kände varandra och var bekväma i varandras sällskap. Det ledde till att alla kände sig trygga i situationen och att alla vågade komma till tals. En fördel var även att deltagarna var i olika åldrar och gick olika program på skolan, därmed fick vi en större spridning

och variation av deltagare. En nackdel med homogena grupper kan vara att de påverkade varandra till att ha vissa åsikter och att svara likadant för att känna tillhörighet, vilket kan grunda sig i gruppsyck.

På Schillerska gymnasiet blev det ett mer styrt urval då en lärare tog ut två intervjugrupper med frivilliga från en klass. Fördelen var att eleverna kände varandra då de går i samma klass. Nackdelen kan vara att det var enbart de elever som hade ett intresse för medier som ställde upp i intervjuerna.

Materialet efter intervjuerna transkriberades och sammanställdes i ett analyschema som arbetas fram efter de tre frågeställningarna.

Analyschemat kategoriserades utefter de intervjufrågor som vi ansåg hörde till respektive frågeställning. Genom schemat fick vi en bra överblick för vad de olika grupperna hade svarat, och kunde jämföra de båda skolornas svar. När vi skrev resultaten och analysen utgick vi ifrån det sammanställda analyschemat, men vi återgick även till transkriberingarna under analysarbetet då fler resultat uppdagades.

Vi är medvetna om att vår egen sociala klasstillhörighet kan ha påverkat vår tolkning av resultatet men vi har försökt att vara så neutrala som möjligt i vår tolkning. Studiens giltighet och trovärdighet diskuteras efter att resultaten och analyserna har presenterats.

6. Resultat och analys

Här nedan kommer vi att presentera, diskutera och analysera de resultat vi kommit fram till genom vår undersökning, utifrån studiens syfte och frågeställningar. Vi inleder med en presentation av de intervjuade ungdomarna.

6.1 Intervjugrupperna

På Angeredsgymnasiet gjordes två intervjuer med fyra personer i varje grupp. Den första gruppen, som kommer att kallas Angered1, bestod av Vanessa och Daniella som är syskon och hemmahörande i Bergsjön. Utöver systrarna bestod gruppen av Ali från Angered och Caroline från Västra Frölunda.

Den andra gruppen i Angered, som kommer att kallas Angered2, bestod av Lath från Hammarkullen, Amra och Pasha från Lövgärdet samt Mona från Angered.

Båda grupperna i Angered var homogena då de var vänner. De gick olika program och olika årskurser, dock gick de flesta i årskurs ett. Då intervjuerna var lite röriga inledningsvis, var det svårt under transkriberingarna att urskilja vem som läste vad. Dock vet vi att det var flera som läste PRIV, som är en möjlighet att läsa upp betyg för elever med ofullständiga grundskolebetyg. Några av tjejerna läste textilinriktning och några läste samhällsprogrammet. Samtliga intervjuade i Angered hade föräldrar med annan etnisk härkomst och kom från områden nära Angered, förutom Caroline som var hemmahörande i Västra Frölunda. De båda grupperna var samstämmiga i sina svar och ingen utmärkte sig förutom Daniella som var mer värtalig och motiverad i sina svar. Med *etnisk härkomst* syftar vi på personer som inte är födda i Sverige. Vi är medvetna om att de som lever i Sverige men är födda i något annat land varierar ofantligt i kulturell och historisk bakgrund, vilket vi kommer att ha i åtanke i analysen. Vi har valt att utgå ifrån Stigendals definition av begreppet etnicitet som förankrar begreppet i att människor skiljer sig åt i olika historiska bakgrunder (Stigendal, 1999:72).

På Schillerska gymnasiet i centrum gjordes två intervjuer med fem personer i varje grupp. Den första gruppen, kallad centrum1, bestod av Abdullahi från Bergsjön, Josefin från Angered och Annie, Elsa och Pontus från centrum. I den här gruppen fanns alltså två personer hemmahörande i det andra undersökta området, Angered, men som valt att studera i centrum. Detta är något vi kommer att ta hänsyn till i vår analys.

Den andra gruppen på Schillerska gymnasiet, centrum2, bestod av Gabriel från Angered, Jenny, Pia, Amanda och Hanin från centrum. Även i den här gruppen fanns en person från Angered som vi också kommer ha i åtanke i vår analys.

De här två grupperna i centrum är homogena på det sättet att de går i samma klass, i årskurs ett på samhällsprogrammet, och därför kan ha samma intresse då de valt samma inriktning i sin utbildning.

Centrumgrupperna är samtidigt heterogena då ungdomarna har olika ursprung, då Abdullahi, Hanin och Josefin har föräldrar med annan etnisk härkomst.

Vi har i våra intervjuer ställt öppna frågor så att ungdomarna själva fått lägga in sina egna tolkningar. Vi ställde följdfrågor men styrde inte deras svar, vilket resulterade i att svaren skilde sig åt och nya infallsvinklar och sidospår kom upp i vissa grupper men inte i andra. Det var ett medvetet val att ställa öppna frågor, då tanken var att vi som intervjuare inte skulle lägga in några definitioner och värden av olika begrepp. Vi vill upplysa er som läsare om att citaten ibland kan kännas ofullständiga. Det beror på att ungdomarna ofta uttryckt sig med oavslutade meningar samt mycket ansiktsuttryck och kroppsspråk. Vi som intervjuare har noggrant tolkat citaten efter den faktiska intervjusituationen och i dess kontext.

6.2 Hur kan strukturella och individuella faktorer ha betydelse för ungas tillgång till medier?

Den här frågeställningen syftar till att se på ungas tillgång till medier. Med *ungdomar och unga* menar vi de gymnasieungdomar mellan 15 och 19 år som vi har undersökt i Göteborg och vi kan med vår studie alltså inte uttala oss om några andra ungdomar än dessa. Frågeställning ett är grundläggande och ger en allmän bild av hur ekonomiska och kulturella faktorer skulle kunna spela in på vad man har tillgång till. Den här frågeställningen kommer inte att generera samma mängd analysmaterial som de övriga två, men är ändå viktig att se på när man ser på social klass och vilka skillnader som kan finnas.

Resultaten som ligger till grund för första frågeställningen har vi främst fått genom den kompletterande enkäten som delades ut avslutningsvis vid alla intervjuer. Vi berörde även tillgång under själva intervjuerna då det blev en självklar del av användningen, då man ofta använder det man har tillgång till hemma.

6.2.1 "Jag tvingas att lyssna på radio i bilen av pappa"

I fråga om ungas innehav av medier kan det konstateras att det inte råder några direkta skillnader mellan ungdomar från Angered och centrum. Alla intervjuade i alla fyra grupper svarade ett säkert ja på frågan om tillgång till dator och internet i hemmet. Svaret kom lika självklart som att de har tillgång till TV hemma. Samtliga intervjuade verkade tycka att svaret var vedertaget och fnissade åt vår till synes korkade fråga. Det som skilde sig åt i tillgången var dagstidningsprenumeration och tillgången till radioapparat. Skillnaden låg mellan individerna och inte mellan de olika områdena. I båda områdena angav nästintill samtliga att de har en dagstidning i hemmet förutom Hanin och Amanda i centrum och Caroline i Angered. Ifråga om tillgången till radioapparat i hemmet svarade många spontant att de inte har en radio, medan vissa sa att de har radio men inte använder den.

"Har, men lyssnar inte så ofta" (Pontus, centrum1, 2010-12-09).

"Nej, det har jag inte, men jag har det ju på mobilen" (Daniella, Angered1, 2010-12-06).

I följdfrågorna framkom det att vissa inte tänkt på att de har radio i exempelvis cd-spelaren, eller i mobilen som Daniella.

"Ja, jag har en cd-spelare med radio i" (Pasha, Angered2, 2010-12-06).

"Alltså, cd-spelare med radio i har vi" (Caroline, Angered1, 2010-12-06).

I centrum svarade de flesta att de har tillgång till radio, men inte genom en traditionell radioapparat. En tolkning vi gör av detta är att de inte tänker på radio som ett medie då de inte använder radio i så stor utsträckning, utan mer ser det som ett medie som deras föräldrar tar del av. Med *föräldrar* menar vi vårdnadshavare, vilket alltså inte behöver vara biologiska föräldrar, då familjeförhållanden kan skilja sig åt. I ena gruppen i centrum säger Amanda:

”Jag tvingas att lyssna på radio i bilen av pappa” (Amanda, centrum2, 2010-12-09).

Att inte alla har en dagstidningsprenumeration eller en radioapparat kan bero på att det idag är möjligt att ta del av tidningar och radio via andra mediekkanaler som exempelvis internet. Man kan tolka resultaten som att medier har en såpass viktig roll i människors vardag, att även om man inte har de ekonomiska förutsättningarna att köpa den senaste tekniken, har man ändå tillgång till ett stort medieutbud då det prioriteras högt. Att ha dator och internet ses idag lika självklart som att man har TV hemma, vilket var attityden hos alla de intervjuade. Idag finns ett så stort utbud av medier att alla har tillgång till dem och den teknik de kräver, då de ligger i olika prisklasser. Priserna anpassas därmed till en massmarknad (Hvitfelt, 2009:52-53). Ekonomiska förutsättningar behöver därför inte begränsa tillgångarna till medier, vilket betyder att det snarare är individuella än strukturella faktorer som har betydelse för ungas tillgång till medier. Med individuella faktorer medar vi individens förmåga att aktivt själv styra sina medieval och med strukturella faktorer menar vi olika strukturer i samhället så som ekonomiska faktorer, yrke, utbildning, boendestrukturer, etnicitet samt kulturellt kapital, alla faktorer som kan förknippas med social klass.

Olikheterna i tillgången till medier kan alltså tolkas som att det snarare handlar om det individuella intresset än om social klass, vilket rimmar väl med vad Denis McQuail säger, då han menar att det personliga intresset är det som kommer i första hand medan kulturella faktorer hamnar i bakgrunden (McQuail, 1997:70-71). En annan aspekt av resultaten är behovet av att känna sig som en del av samhället genom att ha tillgång till medier. De individuella intressena styrs av att man vill vara en del i samhällslivet genom den teknik och det utbud som även andra tar del av, vilket kan vara ett resultat av strukturella faktorer och samhällsnormer. Social klass verkar inte påverka tillgången till medier, kanske för att medier idag är den främsta källan till information och underhållning, vi är mer eller mindre beroende av medier. Däremot kan skillnader förekomma i vilket innehåll man tar del av i medierna.

6.2.2 "...man kanske har bonde-TV liksom"

Även om det inte finns några större skillnader mellan ungdomarnas tillgång till medier hävdade de själva att det kan finnas skillnader i tillgång. Vi ställde frågan om ungdomarna tror att alla medier är till för alla samt om de tror att alla har tillgång till alla medier. I centrum pratade Amanda om att tillgången kan bero på ålder:

"Typ som NRJ, ofta en nittioåring lyssnar på det" (Amanda, centrum2, 2010-12-09).

Hanin med flera hävdade istället att det är intresse och behov som styr vilka medier man har.

"Alla har ju olika intressen, så alla personer kanske inte använder allt" (Hanin, centrum2, 2010-12-09).

De intervjuade ungdomarna i centrum trodde även att geografiska skillnader inverkar på tillgången till medier. Pontus beskriver det som följande:

"Nej jag tror inte att alla har tillgång till allt men oftast har man ju något. Man har ju oftast radio om man bor långt utanför stan. Man kanske inte har alla kanaler, man kanske har bonde-TV liksom" (Pontus, centrum1, 2010-12-09).

Geografiska skillnaders betydelse för klass och tillgången till medier är något både Bourdieu och Stigendal befäster då de menar att var människor bor inverkar på tillgången till kulturellt och ekonomiskt kapital, vilket i sin tur kan ha betydelse för vilka medier man har tillgång till. Geografiskt avstånd blir därför viktigt att ha med i beräkningarna när man ska undersöka klass (Bourdieu, 1993:283-284 samt Stigendal, 1999:28-29). Även i Angered pratade ungdomarna om varför inte alla har tillgång till alla medier. De nämnde också intresse som en viktig faktor men tog även upp ekonomiska och språkliga skillnader:

”Vissa vill inte ha dator och TV, vissa kanske inte orkar läsa en tidning medan vissa inte kan läsa. Vissa nöjer sig med att bara ha koll på sitt eget liv och inte alla andras” (Amra, Angered2, 2010-12-06).

”Vissa har kanske inte råd med data och TV” (Mona, Angered2, 2010-12-06).

”Det är ju inte så att Ahmed i Bagdad får en tidning hem” (Pasha, Angered2, 2010-12-06).

”Alla har ju tillgång till dem men det är ju inte många som förstår” (Daniella, Angered1, 2010-12-06).

Mona från Angered påpekade likt med Amanda från centrum även att ålder är en faktor för vilka medier man har tillgång till:

”Det finns saker som händer som kanske inte barn behöver få veta” (Mona, Angered2, 2010-12-06).

Varför ungdomarna i Angered tog upp den ekonomiska faktorn medan ungdomarna i centrum inte gjorde det, kan bero på ekonomiska skillnader i hemmen. Människor i olika boendeyråden kan som Wadbring menar ha olika ekonomiska möjligheter vilket är en del i boendesegregation (Wadbring, 2005:164). Även de siffror som redovisas under rubriken *Angered och centrum* visar på ekonomiska skillnader mellan områdena i form av utbildning och arbetslöshet. Att Daniella påpekar förståelse som en aspekt av tillgången till medier, medan ungdomarna i centrum inte gör det, kan handla om att hon har en annan etnisk härkomst och har ett annat hemspråk. Vi kan tolka det som att hon ser språkliga hinder som en begränsning för tillgång och användning av vissa medier.

Vi kan efter att ha analyserat frågeställning ett se att det i fråga om tillgång inte skiljer sig mellan Angered och centrum. Alla har tillgång till alla medier. Dock är vi medvetna om att vi inte har ställt frågor som vilken sorts medier de har tillgång till, ifråga om prisklasser. På den nivån skulle det kunna förekomma strukturella skillnader.

6.3 Hur kan strukturella och individuella faktorer ha betydelse för ungas användning av medier?

Den här frågeställningen ska belysa ut om personliga val eller samhällsstrukturer har betydelse för användningen av medier, samt hur dessa samverkar. Vi ska diskutera föräldrars och vänners betydelse, samt hur kulturellt och socialt kapital inverkar på medieanvändningen. Då användning ofta är en följd av värdering och värdering kan vara en följd av användning kommer frågeställning två och tre att beröra liknande resonemang. För att besvara frågeställningen ställdes inledningsvis frågor om vilken betydelse medier har i ungdomarnas vardag samt vad som är viktigt innehållsmässigt för dem. Även nyheter och underhållning togs upp under intervjuerna för att få reda på hur de tar del av detta.

6.3.1 "Det man känner igen sig i, väljer man att läsa eller lyssna på"

I grupperna diskuterades mediernas funktion i vardagen.

"Medier har stor betydelse i vardagen, det är väldigt viktigt att veta vad som händer i världen och utan medier hade inte det gått" (Elsa, centrum1, 2010-12-09).

"Jag åker spårvagn varje dag så jag läser tidningen" (Gabriel, centrum2, 2010-12-09).

Gabriel beskriver här att tidningen blir både en nyhetskälla och ett tidsfördriv på vägen till skolan. Att medier fyller funktioner som tidsfördriv, underhållning och nyhets- och informationskälla var något som ungdomarna tog upp både i centrum och i Angered.

Båda grupperna i centrum samt andra gruppen i Angered påpekade att det är viktigt att känna igen sig i medieinnehållet samt att närheten påverkar om man relaterar till det. Varför den första gruppen i Angered inte nämnde detta kan bero på att vi, som vi nämnde inledningsvis, ställde öppna och tolkningsbara frågor under intervjuerna.

”De medier som riktar sig mer mot ungdomar. Det man känner igen sig i, väljer man att läsa eller lyssna på, kan jag tänka mig” (Jenny, centrum2, 2010-12-09).

”Ja jag kanske inte tar del av det som ligger långt ifrån mig, det jag inte kan relatera till, liksom” (Pontus, centrum1, 2010-12-09).

”Det beror på vart i världen saker händer. Om det händer i närheten är det mer viktigt, om det är lite längre bort så kommer det i andra eller tredje hand” (Amra, Angered2, 2010-12-06).

Faktorer som identitetsskapande och igenkänning kan kopplas till McQuails diskussion om att medierna stillar vissa behov. Om man analyserar ungdomarnas svar kan man utläsa att intresse och individuella behov går i första hand i enighet med teorin *uses and gratifications*. Det handlar om att få en personlig relation till det man ser eller läser (McQuail, 1997:72). Det betyder att ungdomarna känner igen sig i det som händer nära dem, dels relaterar de mer till lokala händelser och dels till det som de har ett personligt intresse i.

6.3.2 ”...nyheter är bäst. Man hänger med i världen”

Vi ville med frågeställning två även ta reda på vilken betydelse nyheter och underhållning har för de intervjuade ungdomarna. Vi ställde frågan om de helst ser på en dokusåpa eller ett samhällsprogram, genom vilket medie de tar del av underhållning samt varför underhållning är viktigt.

Ungdomarna från både Angered och centrum var överens om att underhållning är viktigt just för verklighetsflykten. De kände alla ett behov av att få ta del av underhållning för att slappna av och för att inte ständigt behöva ta in ny information.

”Det är något lätt för hjärnan. Det är också en sak vi kan relatera till mer, det känns mer nära. Därför är underhållning lika viktigt som information” (Elsa, centrum1, 2010-12-9).

”Det beror på vilken tid på dagen det är, om det är direkt efter skolan tar jag hellre en dokusåpa men lite senare på kvällen kan jag tänka mig en dokumentär eller liknande, man känner sig mer duktig då” (Pontus, centrum1, 2010-12-09).

Likt med frågorna om underhållning ville vi även ta reda på genom vilket medie ungdomarna tar del av nyheter och information samt varför det är viktigt. Genomgående för alla fyra grupper är att nyheter är något man tar del av och tycker är viktigt.

”Nyheter tror jag, vad har man annars för nytta av en tidning? Men underhållning är viktigt för att må bra” (Amra, Angered2, 2010-12-06).

”Metro bara, på väg till skolan, inte nyheter på TV” (Caroline, Angered1, 2010-12-06).

Pasha svarar på frågan om han tar del av nyheter och varför det är viktigt:

”Jodå det gör jag, nyheter är bäst. Man hänger med i världen” (Pasha, Angered2, 2010-12-06).

Båda grupperna i Angered och ena gruppen i centrum tar del av nyheter via tidningar, internet och TV medan den andra gruppen i centrum har Jenny som sticker ut i sitt medieval.

”Jag lyssnar väldigt mycket på radio” (Jenny, centrum2, 2010-12-09).

Jenny är den enda av alla intervjuade ungdomar som nämner radio som en självklar mediekälla till både nyheter och underhållning.

Unga har behov av att både genom information och underhållning få tillfredsställelse (McQuail, 1997:72). Alla ungdomar, oavsett boendeområde, var överens om att även nyheter och samhällsinformation är viktigt för att hänga med i vad som händer i världen. Jenny i centrum poängterade också att nyheter ger förförståelse för andra saker, då mycket i samhället samverkar.

”Väldigt mycket hänger ihop, så man behöver veta någonting för att förstå det andra, tror jag” (Jenny, centrum2, 2010-12-09).

Det som dock skilde sig åt var att ungdomarna i centrum visade en större medvetenhet i sina svar genom att motivera varför samhällsinformation och nyheter är viktigt. Det här kan bero på att ungdomarna i centrum har med sig en större medvetenhet hemifrån, då både Jenny och flera andra i centrum beskrev att de tar del av nyheter och ofta diskuterar dem tillsammans med sina föräldrar. Det var även många i Angered som tillsammans med sina föräldrar följde nyheter. Dock var det främst nyheter från deras ursprungsländer. Utifrån resultaten kan vi se att medvetenheten skilde sig åt då Angeredsungdomarna saknade den reflekterande aspekten som de möjligtvis inte fått med sig hemifrån på samma sätt som ungdomarna i centrum. En analys av detta skulle kunna vara att ungdomarna i Angered diskuterar och tillämpar nyheter utifrån andra referensramar då medierna i olika länder har lokal, kulturell och samhällelig förankring.

6.3.3 ”...om det inte hade varit för mina föräldrar”

Vi frågade även om hemmet har betydelse för användningen av medier. I Angered berättade Vanessa och Daniella, som är syskon, att deras pappa tycker att det är viktigt att de tar del av både svenska och arabiska nyheter, samt att pappans intresse för religion också speglar av sig.

”Vi påverkas väldigt mycket. Vi följer alltid pappas spår” (Vanessa, Angered1, 2010-12-06).

Liknande berättade Jenny, Elsa och Pontus i centrum hur deras föräldrars medievanor överförs till dem. Speciellt är intresset för nyheter något som kommer från föräldrarnas intresse.

”Jag tror inte att jag hade varit lika intresserad av nyheter om det inte hade varit för mina föräldrar” (Jenny, centrum2, 2010-12-09).

En analys vi gör av dessa resultat är att man skapar vanor i familjen som att titta på nyheter tillsammans, vilket bidrar till familjenormer. Dessa

speglas också av föräldrars individuella intressen. De individuella intressena kan variera även inom boendeområde, alltså inom samma sociala klass. Man kan också vända på det och se det som att boendeområde och social klass har betydelse för vilka individuella intressen man har. Hemmets intressen och normer kan alltså präglas av social klass. Likt med detta diskuterar Bourdieu hur föräldrar överför sitt kulturella kapital till sina barn (Bengtsson, 2010:16).

Utifrån det resultat som gruppintervjuerna gav så kan vi se att individens behov av identitetskapande, som vi nämnde tidigare, kan vara en del av gruppsyck. Man vill dels skapa sin egen identitet men samtidigt ingå i gruppen. Även om ungdomarna menade att de inte påverkas av gruppsyck i sin medieanvändning så de ändå att de gärna tar del av samma medieinnehåll som deras vänner gör. Pontus från centrum berättade:

”Det är viktigt för att kunna ha ett samtalsämne, om man inte vet vad ens kompisar pratar om kan man ju inte hänga med på samma sätt” (Pontus, centrum1, 2010-12-09).

Det visade sig att det även fanns andra fördelar med att se på samma saker som ens vänner gör.

”Om någon säger att en viss serie på TV är så himla bra, då är det klart att man kan ge det en chans, men jag tycker inte att det är något tvång” (Elsa, centrum1, 2010-12-09).

Ali från Angered pratade också om att det är viktigt att ta del av samma medieutbud:

”Ibland är det bra att kolla på samma saker som andra gör, för ibland frågar någon om man har sett det senaste på TV” (Ali, Angered1, 2010-12-09).

Den analys vi kan göra är att de inte själva är medvetna om det gruppsyck de faller för. Vi kan tolka det som att de indirekt utsätts för gruppsyck då flera av ungdomarna uttryckte vikten av att kunna referera till samma

medieinnehåll som sina vänner, för att vara en del i gemenskapen. Att känna delaktighet är även något som flera forskare tar upp som ett viktigt kriterie när man använder medier och som vi även diskuterar under rubriken *Jag bestämmer själv!*

6.3.4 Radions roll i medieanvändningen

Eftersom Sveriges Radio är vår uppdragsgivare har vi fokuserat lite extra på radion. När vi ställde frågan till ungdomarna om de använder radio var det inte många som såg det som en självklar del i vardagen. Den främsta anledningen till att de någon gång använder radio är att det finns i bilen där inte andra medier finns tillgängliga. Ungdomarna svarade också överlag att de kan välja radio när de tröttnat på sitt eget musikutbud. Amra, Josefin och Elsa svarade på frågan om de brukar använda sig av radio:

”Nej det brukar jag inte. Inte radio, eller jo på mobilen när jag inte har någon annan musik. Då stoppar jag alltid in hörlurarna och lyssnar på musik” (Amra, Angered2, 2010-12-06).

”Det finns när man åker bil, då har man inget val” (Josefin, centrum1, 2010-12-09).

”Det enda störiga är ju reklampauserna. Det är väl därför man väljer bort det också” (Elsa, centrum1, 2010-12-09).

Elsa tar upp en intressant aspekt om varför hon väljer bort radio, nämligen reklamen, vilket även finns på TV. Kan det vara så att ungdomarna upplever reklam på radio som mer störande än reklam på TV?

Om man ser på ungdomarnas radioanvändande är det endast en av alla tillfrågade ungdomar, Jenny i centrum2, som använder radio dagligen och såg det som en självklar del i sin medieanvändning. Jämförelsevis var det en tjej i Angered som inte visste vad Sveriges Radios kanaler var. Pontus i centrum1 var också positiv till radio, även om han använder det väldigt sällan. Nedan beskriver han sitt radioanvändande:

”Jag måste erkänna att, det låter kanske gammalmodigt, men jag lyssnar på sommarprogrammen på sommaren, och det är faktiskt intressant” (Pontus, centrum1, 2010-12-09).

Vi frågade även om ungdomarna var intresserade av att lyssna på en dokumentär på radio om den skulle behandla ett intressant ämne. Svaren varierade, en del hade positiva reaktioner medan andra var lite mer tveksamma.

”Jag hade helst velat se dem när de pratar på TV. Alltså det hade inte gått för mig att lyssna på en dokumentär på radio” (Amra, Angered2, 2010-12-06).

Abdullahi lyssnar på NRJ varje morgon men han uppskattar inte att lyssna på samhällsprogram i form av dokumentärer.

”Det är bättre med dokumentärer på TV då man kan se vad de visar, man förstår lättare vad det handlar om, men när man lyssnar på radio fattar man inte lika mycket” (Abdullahi, centrum1, 2010-12-09).

Pia i centrum2 håller med Abdullahi om att hon hellre ser på en dokumentär på TV än lyssnar på den på radio:

”För mig är det mest TV, jag gillar att se bilder för att förstå mer” (Pia, centrum2, 2010-12-09).

En analys vi kan göra av de svar vi fick var att ungdomarna överlag, i båda stadsdelarna väljer TV framför radio när det gäller olika samhällsprogram som exempelvis dokumentärer. De väljer hellre ett lättsamt radioinnehåll men skulle gärna se på samhällsprogram på TV, då de både får ta del av ljud och bild. Kanske kan det bero på att de tillhör en yngre generation som är uppvuxna med TV och alltid har blivit serverade både ljud och bild, vilket Elsa kommenterade.

”Vi växer ju upp med TV och då är vi ju vana att få både bild och ljud. De som är vana vid radio har kanske lättare att ta in informationen från radion, medan en del blir förvirrade av att bara höra och inte kunna se. Så det tror jag spelar roll” (Elsa, centrum1, 2010-12-09).

Det kan vara en generationsfråga men också en individuell faktor som spelar in, att intresset helt enkelt inte finns där för att lyssna på mer djupgående program på radio.

Det som kom fram i intervjuerna var att ingen i Angered lyssnade på Sveriges Radio medan några av ungdomarna i centrum då och då lyssnade på SR. En orsak till denna uppdelning kan vara att flera av ungdomarna i Angered har en annan etnisk härkomst, där språkliga barriärer kan vara ett hinder i familjen. Om man i grunden talar ett annat språk i hemmet väljer man kanske att inte ta del av pratkanaler som SR:s kanaler, utan väljer eventuellt kanaler med musik eller kanaler på sitt hemspråk. Vanessa och Daniella lyssnar i hemmet på vad de själva beskriver som "jesuskanalen". Den har religiösa program och religiös musik som deras pappa lyssnar mycket på. Pontus familj i centrum har däremot sin radio inställd på P1. Det kan här handla om kulturella olikheter som styr vad man anser vara viktigt och intressant att ta del av.

6.3.5 Informationsklyftor

Vi kan efter att ha analyserat frågeställning två se att det finns både strukturella och individuella skillnader i användningen av medier. Skillnaderna ligger främst i användningen av public service där föräldrars medievanor samt etnicitet har visat sig ha betydelse. Vi har även sett att det hos unga finns individuella behov av att känna igen sig i och kunna relatera till det medieinnehåll de tar del av. Alla ungdomar tyckte att nyheter och samhällsinformation är viktigt, men studien visade att ungdomarna från centrum hade en större informationsmedvetenhet.

Om vi i samhället tar del av olika slags information och därmed får olika kunskap kan det bidra till att samhällsklyftor ökar och som resulterar i klasskillnader, vilket Bergström diskuterar. Hon menar att utvecklingen av informationssamhället bildar kunskapsgap mellan informationsstarka och informationssvaga grupper, vilket skulle kunna appliceras på vår undersökning (Bergström, 2010:169-170). Den information ungdomarna tar del av i hemmet skiljer sig åt, vilket kan resultera i sociala klasskillnader. Olikheterna kan även bero på sociala klasskillnader då man

i olika klasser har olika livsstilar, olika kulturellt kapital och olika konsumtionsmönster (Giddens, 2007:279). Samtidigt är alla ungdomarna från båda klasserna uppvuxna med internet där man har tillgång till information och oavsett föräldrarnas vanor kan ta del av information via nätet. I och med detta menar en del av forskningen att informationsklyftorna snarare minskar än ökar då det inte behövs någon större kompetens för att ta del av samhällsinformation på nätet (Bergström, 2010:170). De unga intervjuade tillhör också den så kallade gratisgenerationen och är därför vana vid att ta del av gratis information. En fara skulle kunna vara att man väljer gratis information framför kvalitativ vilket på lång sikt kan få konsekvenser för det demokratiska samhällsdeltagandet.

6.4 Hur kan strukturella och individuella faktorer ha betydelse för ungas värdering av medier?

Vi vill med frågeställning tre se på om olika medier har olika status och om värderingarna skiljer sig åt i de olika områdena. Vi ska se till tillit och förtroende för medierna och kommer även att diskutera begrepp som finkultur och om olika klasser har olika värdering av detta. Då vi anser att användning och värdering ofta går hand i hand kommer en del av det som tagits upp i användningen även tas upp här.

6.4.1 "Medier är sådant som påverkar människor och sådant som vi inte kan slippa undan"

Vad det gäller ungdomarnas syn på medier och vilken roll de spelar i deras liv, frågade vi vad medier är för ungdomarna samt vilka medier de tar del av en vanlig dag. Vi kan se att svaren skilde sig åt och det som var mest avvikande och speciellt var både Daniella i Angered1 och Elsa i centrum1 som visade på en större medvetenhet i sina svar då de beskrev mediernas roll på följande sätt:

"Medier är sådant som påverkar människor och sådant som vi inte kan slippa undan" (Elsa, centrum1, 2010-12-09).

”Media, jag tycker att det är något som påverkar en väldigt mycket. Det är både positivt och negativt, men det påverkar en *väldigt* mycket” (Daniella, Angered1, 2010-12-06).

De intervjuade ungdomarna från grupperna Angered1 och Angered2 beskrev medier mer i form av teknik och prylar eller hade svårt att tolka frågan som Vanessas citat visar nedan.

”Reklam, data, mobiler, mp3” (Amra, Angered2, 2010-12-06).

”Ja jag vet inte vad medier är riktigt” (Vanessa, Angered1, 2010-12-06).

I centrum1 svarade ungdomarna att musik, TV, tidningar, affischer och reklam är medier för dem. Anni berättade vilka medier hon tar del av en vanlig dag:

”Tidning, TV, data, alltihop!” (Anni, centrum1, 2010-12-09).

I den andra gruppen från centrum svarade ungdomarna att nyheter, TV, radio och tidningar är medier för dem. På frågan vilka medier de tar del av en vanlig dag berättade Jenny:

”Jag läser tidningen varje dag. Metro är det nog väldigt många som läser” (Jenny, centrum2, 2010-12-09).

Jämförelsevis med de andra intervjuade ungdomarna gör vi analysen att Elsa och Daniella har en större medvetenhet och mognad i sina svar. De visade att de reflekterat över mediernas betydelse mer djupgående, till skillnad från de andra ungdomarna som mer spontant nämnde de verktyg via vilka de tar del av media, så som TV, dator och mobil. Det visar på att de flesta av ungdomarna inte reflekterat över vilken roll medier har i deras vardag, vilket kan bero på att medier är en självklarhet. Det här är precis som Wibeck menar när hon diskuterar farorna med fokusgruppsdiskussioner, att vissa saker är så självklara att man inte har reflekterat över dem, vilket kan göra att man får en mer ytlig diskussion med ytliga svar (Wibeck, 2008:41).

6.4.2 "Ja, två sidor för Angered och en liten spalt"

När det gäller de intervjuade ungdomarnas värdering av medier var det flera frågor som berörde detta. Vilka medier litar ungdomarna på respektive inte litar på? Vad är det som gör att man litar på vissa och inte andra? Vad är det som inger förtroende hos medierna? Tidigare forskning från Dagspresskollegiet har visat att det finns skillnader i förtroendet för olika medier mellan olika grupper i samhället. Högutbildade och de med ett politiskt intresse värderar public servicemedierna högst, medan lågutbildade och politiskt ointresserade värderar privatmarknaden och underhållningsmedier högre (Weibull, 2009:437-438).

I intervjuerna framkom det att ungdomarna från de olika områdena värderar medier olika. I centrum1 angav Josefin att hon litar på Aftonbladet och Expressen, medan Elsa i centrum2 sa att hon inte litar på kvällstidningar utan mer på morgontidningar. Abdullahi i centrum1 menade att han främst litar på TV4, samtidigt som Pontus i centrum1 inflikade att han värderar SVT högre än TV4.

"Jag skulle säga att jag litar mer på SVT1 än TV4, för de har ju vissa regler, att de måste ge bra TV. TV4 har inte det på samma sätt, alltså det är klart att de också har regler men de har inte riktigt samma, de följer inte public service" (Pontus, centrum1, 2010-12-09).

Både Josefin och Abdullahi studerar i centrum men är hemmahörande i Angered, vilket kan spegla deras svar. Vi kan se att deras svar liknar ungdomarnas i Angeredsgrupperna då Josefin och Amra båda hävdar att de litar på kvällspressen. När ungdomarna i Angered2 pratade om vilka medier de litar på var de fundersamma och en aning skeptiska.

"Alltså jag litar inte på någon egentligen" (Pasha, Angered2, 2010-12-06).

"Efterlyst är det enda jag litar på. Som jag verkligen tror på, inget mer" (Mona, Angered2, 2010-12-06).

"Aftonbladet tror jag, eftersom jag läser den mest" (Amra, Angered2, 2010-12-06).

I Angered2 diskuterade ungdomarna varför de inte litar på vissa medier. De gled själva in på mediernas sätt att överdriva och vinkla information utefter vilket område det skrivs om.

”Alltså man vet att de alltid överdriver. Att det typ inte är sant”
(Mona, Angered2, 2010-12-06).

”Det beror på var man bor. Ifall det händer något i Angered är det värsta grejen i medierna, men om det händer samma grej i Askim så är det värsta lilla istället” (Pasha, Angered2, 2010-12-06).

”Ja, två sidor för Angered och en liten spalt” (Amra, Angered2, 2010-12-06).

Här visar ungdomarna att de är reflexiva då de har reflekterat över mediernas vinklade rapportering om förorter vilket även Lars Nord och Gunnar Nygren bekräftar i sin rapport *Olika bilder av förorter i medierna* (Nord & Nygren, 2002). De skriver att förorter ofta målas upp som problemområden och att rapporteringen om brott och olyckor är mycket mer omfattande från förorterna än från innerstaden. De menar även att problem i förorterna härleds till etnicitet och att människor med annan etnisk härkomst ofta omskrivs i negativa sammanhang (Nord & Nygren, 2002:135-137).

Skillnaderna mellan de olika klasserna ser vi likt med Bourdieus resonemang om att klassindelningar ligger till grund för hur man tolkar mediebudskap. Social klass spelar roll då man har olika förväntningar på medier och därmed värderar dem olika (Bourdieu, 1993:298). Det såg vi i citaten när ungdomarna i Angered2 diskuterade förtroende och tillit till medierna. De upplevde att medierna ger en orättvis bild av deras område, Angered, just för att de bor där. De menar att saker överdrivs mer i Angered än i ett finare område som Askim. Även tidigare forskning har visat att olika förväntningar och normer har betydelse för hur vi värderar medier och skillnaderna mellan hur olika grupper i samhället värderar dem. Vi tolkar det som att skillnaderna i värdering av medier inom de sociala klasserna kan bero på föräldrars vanor och värderingar av medier.

Vi kan också tolka det som att värderingen skiljer sig utefter vilka medier man faktiskt använder sig av i vardagen. Amra berättade att hon litar på Aftonbladet eftersom det är den tidningen hon använder mest. Tidigare forskning har visat att det finns ett samband mellan förtroende för medier och användning. Desto mer man använder ett medie desto högre förtroende har man för mediet (Weibull, 2009:438 & 440). Det kan även bero på vad man är van vid att ta del av från hemmet samt i andra sociala sammanhang.

Diskussionen kring varför man litar på vissa medier men inte på andra skilde sig åt i de olika områdena. I Angered var diskussionen en aning sparsam då de inte kunde precisera vad som inger förtroende hos medier, utan pratade om att de inte har något förtroende för medierna.

”Det finns inget som man direkt litar på” (Ali, Angered1, 2010-12-06).

I centrum gav ungdomarna mer grundade svar om vad som gör att man känner förtroende.

”Man litar på de med moral, de som är objektiva, så att man inte får en för färgad bild av vad man ser på” (Pontus, centrum1, 2010-12-09).

Pontus utvecklade sitt svar och menade att till exempel SVT inger förtroende då de har mer regler att följa eftersom de tillhör public service. Han menade också att ungdomar är särskilt utsatta för mediernas inflytande och lätt kan manipuleras genom olika vinklingar.

I fråga om ungas värdering kan föräldrar ha en stor inverkan då de överför sitt medieanvändande och sina värderingar till sina barn. Är public service en del i föräldrarnas medieanvändning är chansen större att barnet växer upp med det utbudet. Detta kan också ses ur ett etnicitetsperspektiv, där föräldrar med annan etnisk härkomst möjligen inte har public service på sin mediekarta. Bourdieu pratar om socialt och kulturellt kapital. Han menar att man i högre utsträckning tar del av finkultur om man har högt kulturellt kapital (Bourdieu, 1993:290-291). I klasser som är högre

rankade i klasskalan är det vanligare att ta del av kultur med högre anseende, så kallad finkultur, som museer, teater och opera (Öhlin, 2005:14). Även om ungdomarna från de olika sociala klasserna får kulturellt kapital från sina föräldrar, kan de få olika sorts kulturellt kapital.

Vi tänker utifrån ungdomarnas berättelser att det som anses vara finkultur och som förutsätter högt kulturellt kapital i den ena klassen behöver inte värderas som det i den andra klassen. Olika klasser kan alltså se på kultur med olika värde. Pontus visar i sina svar på vad som skulle kunna anses som högt kulturellt kapital för sin sociala klass. Han tar del av medieinnehåll som anses som finkultur, då han uppskattar att ta del av P1 och SVT. Public service anses i vår kultur ha högt anseende och både Sveriges Radio och Sveriges Television har stort förtroende hos svenska folket (Holmberg & Weibull, 2010:12). Flera av ungdomarna i Angered tar del av både medieutbud från deras ursprungsländer men också av det medieutbud som sänds här. Utifrån vår undersökning verkar dock inte public service vara en del av Angeredungdomarnas medieutbud. Ingen av dem uppgav att de lyssnar på SR och endast en tittar på SVT.

6.4.3 "Vem bryr sig om vad Brad Pitt gör när han sover?"

Vi frågade även hur ungdomarna ser på internet och förtroende, samt vad som är positivt kontra negativt med internet. Det alla ungdomarna var överens om är att de överlag inte litar på internet. De framhäver risken med att vem som helst som vill kan bidra med information på internet och att det inte finns någon kontroll för vem som skriver.

"Jag litar inte på någon egentligen, alla kan sitta bakom en skärm och skriva vad de vill" (Pasha, Angered2, 2010-12-06).

"Det negativa är att det finns mycket skit på internet. Alltså det kan finnas idioter" (Caroline, Angered1, 2010-12-06).

"Man litar inte på Flashback, för vem som helst kan gå in och skriva där. Och det är samma med Wikipedia" (Jenny, centrum2, 2010-12-09).

Flera av de intervjuade ungdomarna menade även att negativa aspekter med internet är att den personliga integriteten och identiteten kan skadas genom att personer hängs ut genom bilder och skvaller. Även nätmobbing och självmordssidor verkar vara ett ganska vanligt förekommande fenomen som förvånade oss under intervjuerna.

”Just med internet är det nätmobbing och sånt som den äldre generationen inte har så stor koll på. De vet inte vad som händer på internet vad det gäller mobbning” (Elsa, centrum1, 2010-12-09).

”Det negativa kan ju vara till exempel självmordssidor och sånt, för det finns det ganska mycket av. Personer som redan är deprimerade kanske blir självmordsbenägna om de märker att det är fler som är det, och så ger de tips till varandra och så” (Jenny, centrum2, 2010-12-09).

”Mycket grejer kan komma ut, typ bilder, alltså sånt du aldrig får bort” (Caroline, Angered1, 2010-12-06).

”Internet har ju inte samma regler, ni vet det där med lasermannen, de sprider namn och identifiering snabbare” (Pontus, centrum1, 2010-12-09).

”Det är för mycket skvaller. Vem bryr sig om vad Brad Pitt gör när han sover?” (Pasha, Angered2, 2010-12-06).

Diskussionerna i de fyra grupperna var ganska livliga och givande när vi pratade om positiva och negativa aspekter av internet. Det märktes att de var välorienterade på internet och hade mycket intressanta synpunkter att komma med. De var väl införstådda i många av de negativa sidorna som internet har och det var tydligt att det negativa var det som de tänkte på först. Vi fick mer lirka ur dem om det fanns något positivt med internet. De internetsidor de ändå kände visst förtroende för var morgontidningars nätsidor samt sidor som har en organisation bakom sig.

”Sådana som det är organisationer bakom, de andra kan vem som helst skriva” (Abdullahi, centrum1, 2010-12-09).

Det positiva med internet är enligt ungdomarna i Angered1 att det är underhållande.

”Man blir ju underhållen, när man inte har någonting att göra, det är en positiv sak” (Ali, Angered1, 2010-12-06).

”Saken är den att internet håller dig sysselsatt” (Caroline, Angered1, 2010-12-06).

I Angred2 menade flera av ungdomarna att internet är positivt då man kan hålla kontakt med familj och vänner. Även i centrum1 menade ungdomarna att internet är positivt då det är enkelt att kommunicera och att allting går väldigt snabbt.

”När det gäller nyheter så är det så lättillgängligt. Men det kan vara på både gott och ont” (Elsa, centrum1, 2010-12-09).

Många av ungdomarna menade att internet är en stor källa till underhållning och sysselsättning, samtidigt som Daniella från Angered påpekade att:

”Internet är en farlig zon, du måste vara medveten om vad du gör. Du blir dessutom väldigt lat av internet och förlorar mycket av det som händer i verkligheten” (Daniella, Angered, 2010-12-06).

När det diskuterades negativa och positiva faktorer med internet gled diskussionerna i både centrum1 och centrum2 in på mediernas sätt att vinkla bilden av invandrare i medierna. Det var ungdomarna själva som tog upp detta som en negativ faktor med internet och menade att medierna kan bidra till främlingsfientlighet. Josefin från centrum1 tog upp mediernas sätt att vinkla det som skrivs om förorter och invandrare. Hon menade att det kan bidra till ökad rasism, då det oftast är invandrare som pekas ut som den största källan till kriminalitet och våld. Den här diskussionen var även Amra och Pasha från Angered inne på när vi diskuterade tillit till medierna.

”De ser det inte från den andra sidan, bara från den negativa sidan, som när de skriver om att invandrare förstör Sverige, men det finns gång där svenskar också är med men det skriver de inget om. Det är ju inte bara vi, inte bara invandrare som förstör” (Josefin, centrum1, 2010-12-09).

Josefin är egentligen hemmahörande i Angered vilket kan ha betydelse för hennes svar. Det Josefin sa stämmer då Nord och Nygrens studie har visat att människor med annan etnisk härkomst ofta omskrivs negativt i medierna (Nord & Nygren, 2002:137). Även ungdomarna från centrum2 pekade på att internet kan främja främlingsfientlighet.

”På Flashback är det väldigt mycket rasism. Om folk läser något om till exempel invandrare, fast det kanske inte ens stämmer, så kan man bli mer främlingsfientlig på grund av att man läser saker” (Jenny, centrum2, 2010-12-09).

Om man ser på ungas värderingar av internet kan man se att alla ungdomarna oavsett vilket område de kommer ifrån tyckte att internet är positivt då man enkelt kan kommunicera och hålla kontakt med vänner och familj. De tyckte även att det var positivt ur den aspekten att allt går väldigt snabbt på internet samt att nyheter och information finns lättillgängligt. Det som ungdomarna ansåg som negativt med internet var nätmobbing och integritetskränkning, då de menade att identiteter enkelt kan hängas ut. Det handlar om dels den egna personliga identiteten och dels om att brottsmisstänkta hängs ut innan de blivit dömda. De menade även att rykten sprids lätt på internet, det kan handla om enskilda händelser men också rykten om olika människor eller stadsdelar, vilket även bidrar till främlingsfientlighet då invandrare och förorter ofta pekas ut och omskrivs negativt i medierna.

6.4.4 ”Om det är något jag litat mest på så är det TV:n”

Det vi kan konstatera efter intervjuerna är att TV-mediet är det som ungdomarna har störst förtroende för och som är deras främsta källa till nyheter. Det märktes att ungdomarna förknippade förtroende med vilka medier de tar del av nyheter igenom, likt med dagspresskollegiets tidigare

forskning där det visat sig finnas ett samband mellan människors förtroende för medier och deras värdering av nyheter och fakta (Weibull, 2009:440).

”Om det är något jag litar mest på så är det TV:n” (Daniella, Angered1, 2010-12-06).

”För mig är det TV, alltså de har ju livesändningar och man ser det med egna ögon och då är det ju sant” (Hanin, centrum2, 2010-12-09).

Om man analyserar resultaten kring ungdomarnas tillit till medier kan man se att de har ett visst källkritiskt tänkande då samtliga är kritiska till internet, de sväljer inte bara information utan funderar över sanningshalten i den. Samtidigt är de statiska i vad de litar på, litar de på morgontidningen litar de på allt innehåll i den. De är källkritiska men inte mot de medier som de har förtroende för, exempelvis nämnde många att de litar på TV-mediet i sin helhet utan att ange vad de litar på i TV-utbudet eller vilken kanal. Ett undantag är Mona från Angered2 som hävdar att hon litar på Efterlyst på TV3 och endast på det. Hvitfelt diskuterar vikten av att behärska källkritik i den ofantliga informationsmängd som finns i dagens informationssamhälle. Han menar likt med Bergström att kunskapsklyftor kan skapas om man inte kan värdera vad som är viktig information i medieutbudet (Hvitfelt, 2009:47-48). I värderingen av medier är det idag lätt att falla för underhållning, vilket Daniella tog upp under diskussionen när vi frågade vad som är viktigast i medieinnehållet av information eller underhållning.

”Det mesta är väl underhållning, tror jag. Facebook och musik. Det är ju det som många drar sig till, underhållningen. Jag tror det är viktigast. Fast enligt mig är det informationen, eftersom jag läser som journalist så är jag mycket inriktad i att läsa på internet” (Daniella, Angered1, 2010-12-06).

Daniella menade att ungdomar överlag drar sig till underhållning, att det är det som lockar i medierna och hon fick medhåll i sina tankar från resten av gruppen. Om vi i större utsträckning tar del av mer underhållning än information kan det leda till att vi blir passiva mediekonsumenter, något

som både Sveriges Radio tar upp i sin framtidsutredning och Ilshammar diskuterar (www.sverigesradio.se, *Framtidsutredningen*, 2010-12-20:28 samt Ilshammar, 2009:288-289). Det är alltså viktigt att lära sig att sortera ut vad som är viktigt i medieutbudet. Vad som är viktigt att ta del av kan å ena sidan ses som individuellt då man tar del av det utbud som tilltalar en och vad man själv värderar som viktigt. Å andra sidan kan det vara en strukturell konsekvens av vad samhället anser som viktigt och vad samhället förväntar sig av oss som medborgare.

6.4.5 "Pradise Hotel skäms jag över att jag kollar på"

När det kommer till ungdomarnas värdering av medieutbud diskuterades detta i former av huruvida det finns medieinnehåll som är pinsamt att ta del av. Resultaten visar att det rådde delade meningar om vad man skäms över att ta del av. Skillnaderna grundar sig framförallt i sociala strukturer som kompisgäng, där olika normer råder.

"Pradise Hotel skäms jag över att jag kollar på" (Pontus, centrum1, 2010-12-09).

"Ja det är också jätteolika, en del är jättestolta att de kollar på det" (Elsa, centrum1, 2010-12-09).

"Och en del bryr sig inte alls om det" (Anni, centrum1, 2010-12-09).

I centrum2 diskuterar Jenny och Gabriel pinsamma medieinnehåll och menar att i deras klass behöver man inte skämmas över vad man tar del av.

"Just i våran klass är det nog inte så, men jag kan tänka mig att det är så i andra. Till exempel såna typiska tjejiga TV-program kanske killar skäms över att man tittar på och så, men i våran klass är det inte så" (Jenny, centrum2, 2010-12-09).

"Twilight till exempel! Jag tittar på det, jag gillar det, jag gillar den filmen och läser böckerna" (Gabriel, centrum2, 2010-12-09).

"Den är så dålig!" (Amanda, centrum2, 2010-12-09).

I Angered2 diskuterade ungdomarna om gruppptryck samt pinsamma medieinnehåll och om man skäms för att ta del av vissa saker. Vi frågade om de trodde att gruppptryck kan påverka hur man använder medier.

”Det kan det säkert” (Amra, Angered2, 2010-12-06).

”Det beror på vem man är” (Pasha, Angered2, 2010-12-06).

”Förut brydde man sig men inte nu längre” (Mona, Angered2, 2010-12-06).

I Angered1 menade ungdomarna att det inte finns pinsamma medieinnehåll. Eventuellt kan barnprogram vara lite pinsamt att erkänna att man tittar på. De menar även att ibland kan det vara kul att ha tittat på samma program som ens vänner om programmet är ett samtalsämne i skolan.

”Ja det är ibland om någon tar upp det på skolan, har du sett det här och det här?” (Ali, Angered1, 2010-12-06).

Likt med detta diskuterar McQuail att människors behov skapas i både personliga och sociala sammanhang och detta tar sig uttryck i vilka medier vi använder (McQuail, 1997:70-71). McQuail syftar på att normer skapas inom grupper och att dessa kan vara olika. Därav kan medieinnehåll som är vedertaget och häftigt att ta del av i en grupp, vara pinsamt och inaktuellt i en annan. Ett exempel är Pontus i centrum som hänvisade till Paradise Hotel, en dokusåpa på TV6, som han ansåg vara pinsam att ta del av, samtidigt som Elsa inflikade att det i andra gäng kan vara legitimt att följa samma program. Utifrån vår studie kan man tydligt se att inom olika grupper råder vissa normer för vad som är vedertaget att ta del av och vad man inte bör ta del av. Dessa normer kan vara ett resultat av strukturella faktorer. Olika sociala klasser kan ha olika normer för medieanvändning, vilket Wadbring diskuterar genom att peka på att olika bostadsområden har olika förutsättningar ekonomiskt och kulturellt, vilket får betydelse för mediekonsumtionen (Wadbring, 2005:170-174).

Efter att ha analyserat frågeställning tre kan vi se att värderingen av medier skiljer sig åt mellan de olika stadsdelarna Angered och centrum. De intervjuade ungdomarna från centrum litar mer på SVT och morgontidningar, medan ungdomarna från Angered har svårt att precisera vad de litar på. Vi kan se att ungdomarna känner förtroende för de medier de tar del av. Hur man värderar medier beror både på användning och hemmet där föräldrar spelar roll och där även etnisk härkomst kan ha betydelse. Värdering verkar också bero på var man bor och kan därför kopplas till social klass.

Nedan följer en diskussion om studiens giltighet och trovärdighet och uppsatsen avslutas därefter med en slutdiskussion.

7. Kvalitet och trovärdighet

Vi är utifrån vårt metodval medvetna om att vi inte kommer att kunna dra några generella slutsatser om ungdomars innehav, användande och värderingar av och om medier, vilket heller inte har varit vårt mål. Vi har istället fokuserat på att utifrån studiens syfte uttala oss om de ungdomar vi har intervjuat och de resultat som vi uppnått för att placera in dessa i ett större perspektiv. Dock tror vi inte att våra resultat enbart gäller för de ungdomar vi har intervjuat, utan att vissa av de skillnader och likheter som vi sett även går att applicera på andra ungdomar utanför studien. Skillnader som diskuterats i analysen, där samhällsstrukturer har betydelse för användningen och värderingen av medier tror vi även råder i ett större sammanhang. Dock kan vi inte uttala oss vidare om de individuella skillnader som råder. När man använder fokusgrupper som metod kan man urskilja värderingar och tendenser som råder i olika grupper, vilket har varit relevant för vår studie då den handlar om samhällsgrupper och social klass (Wibeck, 2008:123-124).

När det rör studiens resultat och tillförlitlighet pratar man om reliabilitet. Det handlar om att en annan forskare ska kunna uppnå samma resultat med samma intervjugrupp fast vid en annan tidpunkt (Kvale & Brinkmann, 2009:263). För att vår studie skulle få så hög tillförlitlighet som möjligt genomförde vi intervjuerna tillsammans och har gemensamt

analyserat svaren. Vi har noggrant gått igenom alla transkriberingar och plockat ut alla resultat till ett analyschema och därefter successivt analyserat alla resultat.

Något att reflektera över är att de flesta av de intervjuade på Angeredsgymnasiet och samtliga på Schillerska gymnasiet går i årskurs ett. Detta kan ha betydelse för resultatet då intervjupersonerna eventuellt inte är så självständiga i sina medievanor, då många bor kvar hemma. En reflektion kring åldern är att vi skulle kunna fått ett något annorlunda resultat om de intervjuade hade gått i årskurs tre, då dessa kan vara mer medvetna och mogna. En annan tanke är också att resultatet hade kunnat se annorlunda ut om vi hade fått grupper där intervjupersonerna inte kände varandra sen innan.

Validitet är ett begrepp som handlar om studiens giltighet och sanningshalt. Undersöker metoden det den syftar till att undersöka? (Kvale & Brinkmann, 2009:264). Det som gäller för vår studie är att vi utifrån ett mindre antal intervjupersoner har uttalat oss om resultat som rör ungas medieanvändning och social klass. I och med att studiens omfång är relativt litet har det inte funnits utrymme att inom tidsramen undersöka fler områden i Göteborg. Vår undersökning uppnår ändå validitet så till vida att vi undersöker det som vårt syfte indikerar. *Syftet är att studera individuella och strukturella faktorerers betydelse för ungas förhållningssätt till medier.* Att undersöka individuella och strukturella faktorerers betydelse genom att jämföra boendeyråden har för oss fungerat väl. Vi har sett skillnader och likheter både mellan och inom grupperna från Angered och centrum och kan därigenom konstatera att vår operationalisering fungerade. Syftet är uppfyllt så till vida att vi kan se att både strukturella och individuella faktorer har betydelse för ungas förhållningssätt till medier. Att vi kunnat uppnå dessa resultat beror på att intervjuerna och frågeställningarna har täckt in det vi ville ta reda på med undersökningen, vilken inte hade uppnåtts med enbart en kvantitativ studie.

8. Slutdiskussion

Vi kommer här nedan att belysa de resultat vi nått med studien och föra en diskussion kring dem. Hur har strukturella och individuella faktorer betydelse för ungas medieanvändande egentligen? Vi kan utefter vår undersökning se att båda faktorerna har betydelse och samspelar med varandra. Även om individuella faktorer spelar roll i våra medieval, kan man se det individuella som en effekt av det strukturella. De individuella behoven och intressena speglas av de strukturer vi växt upp med i samhället där ekonomiskt och kulturellt kapital samt boendestrukturer verkar. Det går inte att komma ifrån att strukturella och individuella faktorer inverkar på varandra vilket gör att vi i våra resultat ser till bådas betydelse för ungas förhållningssätt till medier.

Sammanfattningsvis kan vi se att individuella faktorer har stor betydelse för vilka medier man har tillgång till i hemmet eftersom vi inte finner några skillnader i tillgången mellan klasserna. Medier prioriteras högt då det finns ett stort intresse av att ha tillgång till medier. Dock kan de individuella faktorerna som intresse och behov ses som ett resultat av samhällsstrukturer och rådande normer. Inom vissa kretsar kan det vara vedertaget att ha vissa medier samtidigt som det i samhället förväntas av oss att ha tillgång till medier för att hänga med och vara delaktig. Det leder till att även samhällsstrukturer har betydelse för tillgången till medier. Samhällsstrukturer är något som ungdomarna även själva tar upp som något de tror kan ha betydelse för tillgången till medier. I centrum pekar man på geografiska skillnader, det vill säga att var man bor inverkar på tillgången till medier. I Angered poängterar man däremot ekonomiska och språkliga faktorer som hinder för tillgång. Deras olika sätt att resonera kan också härledas till social klass, då Angered ungdomarnas sätt att se till ekonomiska och språkliga barriärer kan vara ett resultat av deras egen livssituation. Att centrum ungdomarna inte tar upp dessa aspekter kan vara ett resultat av att de har det bättre ekonomiskt och inte har de språkliga begränsningarna.

Ifråga om ungas användning och värdering av medier har vi kommit fram till att social klass har betydelse. I centrum har ungdomarna en större

informationsmedvetenhet och värderar medier som SVT och morgontidningar högt, medan man i Angered inte vet vad man ska lita på. En orsak till att ungdomarna i Angered inte litar på medier i så stor utsträckning kan vara att de anser att medierna ger en missvisande bild av deras hemmiljö. I intervjuerna kom de själva in på att medierna vinklar bilden av invandrare och bostadsområdet Angered. Det visar på en reflexiv förmåga och ett kritiskt förhållningssätt till medierna, då de anser att mediernas rapportering även blir missgynnande på ett personligt plan. Det här kan bli en demokratisk fråga eftersom personer i vissa delar av samhället inte känner samma förtroende för medierna då de känner sig särbehandlade.

Flera av ungdomarna från de båda sociala klasserna uttryckte viljan att kombinera både bild och ljud i sin användning av medier. TV och internet har idag tagit överhand och har en stor roll i ungdomars liv, vilket kan ha betydelse för ungas förmåga att ta till sig information genom att enbart lyssna. Den slutsats vi kan dra, är att det som ungdomarna inte tar till sig visuellt har de svårare att förstå och relatera till. Därför känner de heller inte förtroende för radion som medie på samma sätt som för TV:n.

Ett av huvudresultaten vad gäller användning och värdering av medier är föräldrars stora roll och inverkan. Föräldrars mediekonsumtion har betydelse för vad unga tar del av, vilket vi genom vår studie kan se som ett resultat av både social klass och individuella faktorer. Föräldrars individuella intressen kan variera inom boendeområde, alltså inom samma sociala klass. Använder och värderar föräldrarna Sveriges Radio högt är chansen större att barnen ser det som en naturlig del i mediekonsumtionen. Man kan också vända på det och se det som att boendeområde och social klass har betydelse för vilka individuella intressen man har. Hemmets intressen och normer kan alltså präglas av social klass. Även etnicitet har visat sig betydelsefullt för ungas användning och värdering av medier. Föräldrar med annan etnisk härkomst har i vissa fall en annan medierelation, vilket också kan överföras till barnen. Man värderar medier olika beroende på kulturell och historisk bakgrund och medier har olika status i olika sociala klasser. Resultat i studien har visat att i hem med annan etnisk härkomst värderas

nyheter och kanaler från ursprungsländerna högt. I hem med svenska som första språk, värderas public servicemediernas innehåll högt.

En fara som vi ser med hemmets betydelse för medievanor är att om ungdomar kommer från sämre familjeförhållanden, har de inte samma förutsättningar att utveckla en informationsmedvetenhet, då kanske inte föräldrar uppmuntrar till det. Eftersom vi i vår studie har sett att de ungdomar som visat på en större medvetenhet i sitt medieintag även har föräldrar som engagerar sig och uppmuntrar till att ta del av nyheter och information, kan vi se att strukturella faktorer kan bli en begränsning för vissa ungdomar.

8.1 Information och underhållning

Strukturella faktorer som kompisgäng, familjeförhållanden och boendeområden speglas i vad man tar del av för medier. Vi kan även konstatera att ungdomarnas värdering hänger ihop med vilka medier de använder i vardagen, då resultaten visar att ungdomarna ofta litar på de medier de använder mest. Ett tydligt exempel är Amra och Josefin som använder kvällstidningarna som den främsta nyhetskällan och känner tillit till dem. Samtidigt kan vi fastställa att individuella faktorer som smak och intresse har betydelse för värderingen av medier och utbud. Har man ett personligt intresse för nyheter och information värderas det högre och man tar del av det i större utsträckning. Vi ser utifrån våra resultat att intresset för nyheter finns där och att ungdomarna tycker att det är viktigt. Dock är det långt ifrån alla som följer nyheter regelbundet samt att nyhetskällorna varierar.

I den stora informationsmängden ligger en fara för demokratin då vi ser tendenser bland ungdomarna att tilliten för medierna sviktar. De vet inte vad de ska lita på, vilket blir ett problem då medierna är den största källan till samhällsinformation och en förutsättning för samhällsdeltagande och därmed för demokratin. Det är även ett problem att vissa medier är vinklade och att ungdomarna saknar den källkritik som behövs för att veta vad som är kvalitativ information. Det finns helt enkelt ett för stort utbud vilket leder till att vi blir informationströtta och mer och mer söker oss till

underhållning, vilket Sveriges Radio tar upp i sin framtidsutredning. Det är även något som våra ungdomar pekar på då de understryker att underhållning är väldigt viktigt för att slappna av och för att inte ständigt behöva ta in ny information. Om man enbart tar del av underhållning och inte kan plocka ut viktig information kan informations och kunskapsklyftor växa fram, vilket Hvitfelt och Nygren poängterar. De gemensamma referensramarna i samhället minskar och det är mer upp till individen att avgöra vad som är viktigt och inte. Det anser vi kan vara en fara för demokratin då vi utifrån vår studie ser att en del ungdomar har svårt att veta vilka medier de kan lita på och vad som är viktigt i utbudet.

Hur ska då Sveriges Radio nå unga och hur ska de bete sig för att vara en naturlig mediekälla i ungas vardag? I framtiden kan det vara aktuellt för SR att kombinera radio med andra medier för att fånga upp lyssnare. Då vår studie visade att unga idag föredrar att se bilder samtidigt som de lyssnar för att lättare ta till sig innehållet, är det helt enkelt nödvändigt för SR att utvecklas mot ett medie som stimulerar fler sinnen än bara hörsel, om de vill nå unga. I frågan om Sveriges Radios framtid måste ungdomarnas mediekarta vara med i beräkningen, där radio som fenomen inte har en självklar plats för alla. Speciellt inte SR, och särskilt inte för ungdomar från en lägre klass där etnisk härkomst kan vara en bidragande faktor. SR har trots allt ett högt förtroende och fyller en demokratisk funktion. Vem tar på sig ansvaret att tillgodose allas olika intressen och kulturella bakgrunder, minoriteter såväl som majoriteter, om SR försvinner? Eller är det så att SR måste arbeta mer för att fylla sin demokratiska funktion, för att vara ett naturligt medie för alla medborgare och för att behålla sitt höga förtroende i framtiden?

9. Början på någonting större

För vidare forskning vore det intressant att göra en större och bredare undersökning av hur strukturella kontra individuella faktorer spelar roll för ungas tillgång, användning och värdering av medier. Man skulle kunna vara mer mediespecifik än vad vi har varit och ha fler frågor som behandlar varje medie. Man skulle kunna gå vidare med vår studie i ett större projekt och utöka med enskilda intervjuer och fler

fokusgruppsintervjuer. Intressant vore också att undersöka fler områden i Göteborg, men även jämföra olika städer som storstad kontra landsbygd. Man skulle även kunna göra en specifik studie som bara inriktar sig på radion som fenomen och SR:s plats på ungas mediekarta.

10. Referenser

Alström, Börje, Enlund, Nils, Hedman, Lowe och Hvitfelt, Håkan (2001), *En föränderlig medievärld – teknik, ekonomi och journalistik*, Elanders Gotab, Stockholm.

Andersson, Anna Maria, (1998), "Demokratinormer i ett medborgarperspektiv". I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart, (red), *Opinionssamhället*, Göteborg: SOM-institutet.

Bergström, Annika, (2010), "Digitala klyftor". I Oskarsson, Maria och Bengtsson, Mattias och Berglund, Tomas, (red), *En fråga om klass – levnadsförhållanden, livsstil, politik*, Liber, Malmö.

Bourdieu, Pierre, (1993), *Kultursociologiska texter, i urval av Donald Broady och Mikael Palme*, Brutus Östlings Bokförlag Symposion, Stockholm.

Carlsson, Ulla, (red), (2010), *Barn och unga i den digitala mediekulturen*, The International Clearinghouse on Children Youth and Media, Göteborg: Nordicom.

Eliasson, Annika, (2010), *Kvantitativ metod från början*, Studentlitteratur, Lund.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik och Wängnerud, Lena, (red), (2005), *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Nordstedts juridik, Stockholm.

Giddens, Anthony, (2007), *Sociologi*, Pozkal, Polen.

Gripsrud, Jostein, (2006), *Mediekultur, mediesamhälle*, Daidalos, Uddevalla.

Hadenius, Stig och Weibull, Lennart, (red), (2005), *Massmedier. En bok om press, radio och TV*, Albert Bonniers förlag, Falun.

Hast, Lennart och Ossiansson, Eva, (2010), "Sociala medier. Myter och möjligheter". I Carlsson, Ulla och Facht Ulrika, (red), *MedieSverige 2010, statistik och analys*, Göteborg: Nordicom.

Holmberg, Sören och Weibull, Lennart, (red), (2010), *Förtroendebarmeter 2010, Förtroende för samhällsinstitutioner, partier, massmedier och företag*, Göteborg: MediaAkademin.

Hvitfelt, Håkan, (2009), "Det går allt snabbare – om medietveckling och demokrati". I Hvitfelt, Håkan och Nygren, Gunnar, (red), *På väg mot medievärlden 2020. Journalistik, teknik, marknad*, Studentlitteratur, Malmö.

Hvitfelt, Håkan och Nygren, Gunnar, (2009), "Konvergens, divergens och mediebegrepp i upplösning". I Hvitfelt, Håkan och Nygren, Gunnar, (red), *På väg mot medievärlden 2020. Journalistik, teknik, marknad*, Studentlitteratur, Malmö.

Ilshammar, Lars, (2009), "Offentlighetens dimensioner". I Hvitfelt, Håkan och Nygren, Gunnar, (red), *På väg mot medievärlden 2020. Journalistik, teknik, marknad*, Studentlitteratur, Malmö.

Kozinets, Robert V. (2010), *Netnography: Doing ethnographic research online*, Sage Publications, California.

Kvale, Steinar och Brinkmann, Svend, (2009), *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund.

McQuail, Denis, (1997), *Audience analysis*, Sage Publications, California.

McQuail, Denis, (2005), *McQuail's Mass Communication Theory*, Sage Publications, California.

Nord, Lars och Nygren, Gunnar, (2002), "Olika bilder av förorter i medierna". I Nord, Lars och Nygren Gunnar, *Medieskugga*, Atlas förlag, Stockholm.

Oskarson, Maria, Berglund, Tomas och Bengtsson, Mattias, (2010), "En fråga om klass". I Oskarson, Maria, Berglund, Tomas och Bengtsson, Mattias, (red), *En fråga om klass – levnadsförhållande, livsstil, politik*, Liber, Malmö.

Sternvik, Josefine och Wadbring, Ingela, (2010), "Nyhetsvanor – en klassfråga?" I Oskarsson, Maria och Bengtsson, Mattias och Berglund, Tomas, (red), *En fråga om klass – levnadsförhållanden, livsstil, politik*, Liber, Malmö.

Stigendal, Mikael, (1999), *Sociala värden i olika sociala världar. Segregation och integration i storstaden*, Studentlitteratur, Lund.

Strid, Jan, (2007) "Radio i kris". I Holmberg, Sören & Weibull, Lennart, (red), *Skilda Världar, trettioåtta kapitel om politik, medier och samhälle*, Göteborg: SOM-institutet.

Sundin, Staffan, (2010) "En mediemarknad i förändring. Ägar- och mediekoncentration". I Carlsson, Ulla och Facht Ulrika, (red), *MedieSverige 2010, statistik och analys*, Göteborg: Nordicom.

Sveriges Radio P1, *Medierna*, 2010-12-18.

Wadbring, Ingela, (2005), "Strukturer och kulturer". I Bergström, Annika, Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart, (red), *Nypressat, Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare*, Livréna, Kungälv.

Weibull, Lennart, (2009), *Medieförtroendets villkor*, Göteborg: Dagspresskollegiet.

Wibeck, Viktoria, (2008), *Fokusgrupper, om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*, Studentlitteratur, Malmö.

Wiik, Jenny, (2010), "Möt mig!" I Carlsson, Ulla, (red), *Barn och unga i den digitala mediekulturen*, The International Clearinghouse on Children Youth and Media, Göteborg: Nordicom.

Öhlin, Mira, (2005), *Fågel, fisk eller... Om klassresenärers medievanor*, Göteborg: Göteborgs universitet.

www.goteborg.se, (2010-12-13), Göteborgsbladet 2010.

www.sverigesradio.se, (2010-11-08, 10, 11, 19, 23, 2010-12-18, 20), Sveriges Radios hemsida, Om Sveriges Radio, *Här är framtidsutredningen*.

www.sverigesradio.se, (2010-11-10), Sveriges Radios hemsida, Fakta om Sveriges Radio.

Executive Summary

Olika faktorer styr medieanvändning, klart är det dock att samhällsstrukturer och social klass har en betydande roll. Det har visat sig att etnicitet tillsammans med boendeområde är en del i den sociala klassuppdelningen, vilket får konsekvenser för användning och värdering av medier hos unga. Samtidigt som social klass spelar roll verkar också individens intressen och behov för ungas förhållningssätt till medier.

På uppdrag av Sveriges Radio har studien utformats för att undersöka hur samhällsstrukturer samverkar med individuella faktorer och vilken betydelse de får i ungas tillgång, användning och värdering av medier. Genom gruppintervjuer med ungdomar mellan 15 och 19 år gamla, har resultat nåtts som visar på såväl individuella som klassmässiga skillnader.

Det kan konstateras att klasstillhörighet har betydelse för användningen och värderingen av medier. Strukturella faktorer som kompisgäng, familjeförhållanden och boendeområden har betydelse för vad man tar del av. I fråga om tillgång till medier syns däremot inga direkta skillnader mellan de intervjuade grupperna som kan kopplas till social klass. Det finns en likvärdig tillgång till medier oavsett social klass då alla har tillgång till de medier de är i behov av och är intresserade av.

Studiens resultat har visat att föräldrars medievanor spelar en stor roll för överförandet av vanor och värderingar till barnen. Dessa speglas också av föräldrars individuella intressen. De individuella intressena kan variera även inom boendeområde, alltså inom samma sociala klass. Man kan också vända på det och se det som att boendeområde och social klass har betydelse för vilka individuella intressen man har. Hemmets intressen och normer kan alltså präglas av social klass.

Även etnicitet har betydelse för ungdomarnas värdering av medier. Man värderar medier olika beroende på kulturell och historisk bakgrund. Studien visar att ungdomarna med föräldrar med annan etnisk härkomst får andra medievanor hemifrån där public servicemedierna inte är en naturlig del. Public servicemedierna ska vara oberoende av statliga och

kommersiella intressen och ska verka för demokratin. Då man använder och värderar medier olika i olika samhällsklasser blir informations- och kunskapsklyftor ett faktum. Ett faktum som är ett hot mot demokratin. Ytterligare en fara är det stora utbudet av underhållning och förmågan att sortera ut vad som är viktig information, där studien visar att det är lättare för ungdomar att falla för underhållning och svårare för dem att veta vilken information de ska lita på.

Radions roll i de intervjuade ungdomarnas medieanvändning är begränsad och Sveriges Radios plats är nästintill obefintlig i deras vardag. Resultaten visar på att SR har ett behov av att omforma sig och bli ett medie som man inte enbart kan lyssna till, eftersom studien visade att ungdomarna kräver stimulans från flera sinnen. De vill kunna se och lyssna samtidigt för att lättare kunna förstå och ta till sig innehåll. Avsikten med studien har inte varit att komma med konkreta lösningar till Sveriges Radio, utan att undersöka om det föreligger skillnader i medieanvändning på strukturell eller individuell nivå. Detta ska vara till hjälp för Sveriges Radio för att de ska veta på vilket plan de ska lägga sig i sin framtidsplanering och i sitt arbete för att nå en yngre publik.

Bilaga 1: Intervjuguide

Inledande frågor

1. Vad heter ni och var bor ni i Göteborg?
2. Vad läser ni nu?
3. Hur tar ni er till skolan?

Funktion

4. Vad är medier för er?
5. Vilka medier tar ni del av en vanlig dag?
6. Varför använder ni vissa medier? (Vad gör att ni väljer vissa medier framför andra?)
7. Vilken betydelse har medier i er vardag?

Innehåll i medierna

8. Jämförande fråga: ser ni helst på en dokusåpa eller ett samhällsprogram som uppdrag granskning eller efterlyst?
9. Vad tycker ni är viktigast i medieinnehållet, information eller underhållning?
10. Tar ni del av nyheter?
11. Är det viktigt att ta del av nyheter? Varför/ Varför inte?
12. Genom vilket medie tar ni del av nyheter?
13. Är underhållning viktigt för er?
14. Varför vill ni ta del av underhållning?

Tillgång

15. Har ni dator/TV/radio hemma?
16. Är alla medier till för alla? Varför/varför inte?
17. Har alla tillgång till alla medier? Varför/varför inte?

Gruppsyck

18. Är det viktigt att se på/läsa/lyssna på samma saker/program som ens vänner gör?
19. Kan gruppsyck påverka hur man använder medier?
20. Påverkas ni av vad era föräldrar tar del av i medieutbudet? Vad de lyssnar på/läser/tittar på, får det betydelse för er medieanvändning?
21. Finns det medieinnehåll man skäms över att man tar del av?

Förtroende

22. Vilket medie litar ni mest på av radio, TV eller internet?

23. Vad är det som inger förtroende hos medierna, som gör att ni litar på dem?
24. Finns det internetsidor ni litar mer eller mindre på? Vilka och varför?
25. Kollar ni upp varifrån informationen kommer som ni läser på internet?
26. Vad kan vara positivt eller negativt med internet?

Radio

27. Lyssnar ni på radio?
28. Kan ni uppskatta att lyssna på en dokumentär om ett ämne ni tycker är intressant, eller föredrar ni prat och musik blandat?
29. Hur lyssnar ni på radio? Är det på mobilen, datorn eller en radioapparat?
30. Har ni något favoritprogram?

Avslutande frågor (En sammanfattning av vad som sagts och deltagarna får chans att tillägga om något saknas)

Bilaga 2: Enkät

Namn: ..... Skola: .....

1. Vilka kanaler ser du främst på? (Ringa in max två svarsalternativ)

SVT1   SVT2   TV3   TV4   Kanal5   TV6   Annat:.....

2. Vad ser du främst på TV? (Ringa in max två svarsalternativ)

Nyheter   Film/Serier   Underhållningsprogram   Samhälls/kulturprogram

Sport

Annat: .....

3. Har ni internet hemma?   Ja   Nej

4. Hur ofta använder ni internet i mobilen? (Ringa in det svar som stämmer bäst in)

Aldrig   Någon gång i månaden   Någon gång i veckan   Varje dag

5. Lyssnar ni på radio?   Ja   Nej

6. Vilka kanaler lyssnar ni på? (Det är möjligt att kryssa för flera alternativ)

Mix Megapol   Rix FM   NRJ   Bandit Rock   P1   P2   P3   P4

Andra kanaler .....

7. Vad lyssnar ni på när ni lyssnar på radio? (Ringa in max två svarsalternativ)

Musik Dokumentärer   Nyheter   Prat & Musik   Humorprogram   Sport

Annat: .....

8. Har ni tidning hemma?   Ja   Nej

9. Läser ni någon gratistidning?   Ja   Nej

10. Vad tar ni främst del av i tidningar? (Ange max två svarsalternativ)

Nyheter

Kultur

Nöje

Sport

Ledare

Inget av det

Annat: .....

Tack för er medverkan!